

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאונני ההנהגות והחסידות

♦ תורה ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

גשמייות האדם
מעוורת את עיניו
מילין יקירין - מילתא חדת"א

למחר יהיה האות הזה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

המתקת השם
אלוקים ל'אני ה'
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

המעייקים 1
תפארת שלמה | אל יתלונן כשרואה שפגעי הזמן מבטלים אותו מתורה ועבודה
 ולחברו הפחות ממנו יש עשר ומנוחה 1
אמונת משה | דבוריו האחרונים של בעל הישמח ישראל זיע"א 1
לקוטי יהודה | יראת שמים היא עשית כל דבר מתוך שימת לב 1
מאור ושמש | גם מי שבשפל המדרגה ומשותקק לפתח פיו בתפלה תשוקתו
 תשובה מאד ומקבלת לפניו יתברך 1
עטרת ישראל | ימי השוכבי"ם כמו עשרת ימי תשובה 1
נעם אלימלך | הכנעת הקלפה על ידי שמחה 1

אוצרות גאוני הדורות
אמרי אש | האבות הקדושים היו עקרים כדי שיועיל זכותם לישראל 2
דברי הושע | אמונת התמימות מפתח האבות 2
ויאמר יצחק | פיון שמעשה אבות סימן לבנים לא היה לו למשה להרהר אחר
 ה' 2
יד המלך | ה' נטמא לבני ישראל פיון שהם בניו 2
אמרי אמת | יציאת ישראל ממצרים קדם הזמן כדי שלא יפסו לחמשים שערי
 טמאה 2
בנין דוד | התגברות הצר הרע על המצוה לעשות 2
בני יוסף | פתחון פה של משה ללמד סגוריא על ישראל 2
איל המלאים | מי היאור לא נהפכו למים אף ביד ישראל 2
צמח דוד | עלית הצפרדעים לבתי מצרים בדרך כבוד וחיבות 2
עדות ביוסף | מניעת התרחבות ארץ מצרים על ידי הצפרדעים 2
תקון משה | ארבעת מכות האחרונות לא באו אלא להשרשת האמונה בלב
 ישראל 2
מעשי צדיקים ..... י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד ..... יד

אוצר פניני החסידות
ספר השיחות | בכל שנה בקריאת פרושת נארא מתעורר מענה הקב"ה למשה
 רבנו לגאל את ישראל מהגלות ..... א
אף פרי תבואה | המתקנת השם אלקים לאני ה' ..... א
דברי אמונה | בכח האמונה זוכה האדם לשמירה עליונה ולהצלל מפל צרה
 וצוקה ..... א
מגן אברהם | כאשר משברים הלב בתשובה שלמה זוכים שמתקבלים כל התפלות
 וזוכים שמתגלה אורו יתברך ..... ב
דברי יואל | בכוח הגאולה יראה לעין כל פעלת צדיקי הדורות שהעתיירו והורידו
 פנחל דמעה על הגלות ..... ב
מחשף הלבן | השכינה גלתה עם ישראל במצרים ..... ג
שפת אמת | זכירת יציאת מצרים בכל יום קדם קריאת שמע - לקבע בלב
 שהאדם מצד עצמו אינו ראוי אלולא רחמי יתברך ..... ג
שיח יחוננו | באור רש"י על דרשת תודוס איש רומי וקושית התוס' ..... ד
אור לשמים | בעת הבריאה היה גלוי לפני הבורא יתברך גם אם יחטא האדם
 ויעשה תשובה ..... ד
זהר חי | רמז לעשיית יחודים בכל מעשה ותנועה ..... ה
פתוחי חותם | לבעלי זכות התורה יהיה קיים לעתיד לבוא והרשעים יאבדו ה
תולדות יעקב יוסף | ענין גלות מצרים - חסרון הדעת ..... ה
מאור עינים | אחר יציאת מצרים עקר הגלות היא גלות המדות ..... ה
דברת שלמה | עקר גלות מצרים היא שהאדם משקע בתאוות עולם הזה
 והקליו ..... ה
ארח לחיים | עקר הגלות היתה שעבדו את הבורא להנאת עצמן ..... ה
תולדות יעקב יוסף | גלות וגאולה כללית ופרטית ..... ה
תשואות חן | כשנגאל גאולה פרטית נפתחים שערי אורה ..... ו
פרי צדיק | גלות מצרים הכנה לתורה שבכתב ..... ו
שפת אמת | הגלות עצה עמוקה מהבורא יתברך כדי שגם לאחר שנוקה למדרגות
 גבוהות נשאר בהכנעה ..... ו
שם משמואל | תכלית הגלות - הכנעה | השפל בעיני עצמו נצל מפל

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר

נושאים בפרשת וארא

מעלת הפרשה

ספר השיחות

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א
בכל שנה בקריאת פרשת וארא מתעורר
מענה הקב"ה למשה רבנו לגאל את
ישראל מהגלות

ובכל שנה ושנה פשקורין פרשת וארא בצבור – מתגלה מענה הקדוש ברוך הוא על טענתו של משה שבדור, וניצוץ משה שבכל אחד ואחד מישׂראל, שאף ש'מאז באתי גו' לרבר בשמך', בני ישׂראל מקימים מאז התורה ומצות, מפל מקום 'הצל לא הצלת את עמך וכו' – שפיון שכבר היה הגלוי דמתן תורה, וחסר ונשנה רבוי פעמים בזמן מתן תורתנו בכל שנה ושנה (יותר מג' אלפים וג' מאות פעמים שנים), יש לבני ישׂראל כל עניני התורה ומצות בשלמות, ובאפן גלוי, 'וארא'. **ולכן** מבטיח הקדוש ברוך הוא שתתקן ומיד גאל את בני ישׂראל מהגלות, 'והצאתי גו' והצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי, ד' לשונות של גאלה, 'והבאתי אתכם אל הארץ', לשון חמישית, שרומז על הגאלה האמתית והשלמה, גאלה שאין אחריה גלות (תש"ג, ח"א עמ' 248):

אך פרי תבואה

רבי צבי הירש מליסקא זיע"א
המתקת השם אלקים לאני ה'

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו) הנה מבאר בש"ף על התורה דשם 'אלקים' הוא בגימטריא פ"ו כידוע, ו'אני ה'' הוא בגימטריא פ"ו באחד יותר מאלקים, והשם יתברך עושה מאלקים – אני ה', דהינו שמוסיף אלף אחד ואז הוא רחמים.

על ידי שידוע האדם שאין מקרה ממתיק הדינים

והנה לדעתי נראה דהכי פרושו, דהינו דאם בא לאדם איזה צער חס ושלום, אז מסתמא הדינים שורים עליו, אמנם צריך לידע שאין שום דבר במקרה חס ושלום רק הכל בא בהשגחת הבורא יתברך, ועל ידי זה נמתקו הדינים שעליו, דהינו שנעשה מהשם אלקים – אני ה'.

ענין נחום איש גם זו

ובנה יובן מה שאמרנו רז"ל (סנהדרין קח:) על נחום איש גם זו דלכן נקרא איש גם זו על שכל דבר שבא לידו אמר עליו גם זה לטובה. והנה למה נקרא דייקא גם זו,

רק משום דידוע דתבת גם הוא לרבות, דהינו שהיה מרבה על תבת אלקים אות א' שהיה אני ה', דהינו שאמר שהכל הוא מהבורא יתברך ועל ידי זה נתהפך לטובה.

כאור הפסוק 'עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו'

ובנה יש לפרש גם כן הפסוק 'עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו' (תהלים צא ט), דהינו על כל צרה שלא תבא יאמר שהשם יתברך עשה ככה ולא נפל חס ושלום במקרה, ועל ידי זה 'אחלצהו ואכבדהו' ונתהפך לטובה, ועל דרך זה פתב גם כן בספר התרדים בשם הרמב"ם ז"ל, יעני שם.

הקב"ה למד למשה כיצד להמתיק הדינים

והנה לפי זה יכול האדם להמתיק כל הדינים שעליו בעזרתו יתברך במה שידע בבורו שלא היה במקרה חס ושלום.

והנה משה רבנו עליו השלום אמר לשם יתברך 'למה הרעית לעם הזה' (ה כב), השיב לו השם יתברך ולמד אותו איך להמתיק הדינים, וזה וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' – דהינו דבר זה תלוי בך שתוכל להמתיק הדין על ידי שתדע שיד ה' עשיתה זאת ולא נפל חס ושלום במקרה:

דברי אמונה

רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א

כח האמונה זוכה האדם לשמירה עליונה ולהנצל מכל צרה וצוקה

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישׂראל וגו', לכן אמר לבני ישׂראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים וגו' והייתי לכם לאלקים וידעתם כי אני ה' אלקיכם וגו' (ו ה-ו)

נראה לבאר בזה, דהנה אמרו רז"ל (מכילתא בשלח יד לא) שלא נגאלו ישׂראל ממצרים אלא בשכר האמונה. והענין הוא כמו שמבאר בארפה בפרקי המתבודד להרמב"ם (בספר מורה נבוכים ח"ג פ"א) שעל ידי כח האמונה זוכה האדם לשמירה עליונה, ולהנצל מכל צרה ומצוקה, ענין שם.

על ידי דבורו של משה רבנו נכנס בכני ישראל כח האמונה ויכלו להגאל

ולכן בני ישׂראל, כדי שיזכו להגאל מתחת סבלת מצרים, היו צריכים להוסיף אמץ בהתחזקות באמונת ה'. אמנם מפיון שהיו אז בשפלות גדול לא היו יכולים להתחזק בעצמם באמונה שלמה, לכן שלח הקדוש ברוך הוא את משה עבדו שיחזקם

באמונה (עיי' זוהר ח"ב כה). ויאמר להם אני ה', שעל ידי שיאמר להם זה הדבור 'אני ה'' ישרש בקרבם האמונה הטובה, כי דבורי התחזקות היוצאים מפיו של צדיק עושים רשם גדול בנפשו של אדם כידוע.

מעשה כבעל הדברי חיים מצאנו זיע"א

וספר הרב הצדיק רבי יהודה הורביץ זצ"ל, שיהודי אחד ספר לו אשר בדידיה הנה עובדא, שהגאון הקדוש מצאנו זיע"הניח לו תפלין ביום הכנסו לעל המצות, וכשהגיע לעשות הכריכות על האצבעות ואמר הפסוקים וארשתיה לי לעולם וגו' וידעת את ה', ומחסרון ידיעה אמר וידעת בקמץ בסוף, אז צעק לנגדו הגאון הקדוש מצאנו וידעת את ה' (בשוא) כתיב.

ואמר היהודי הנ"ל, שכל כך נכנסו באוניו צעקתו של הגאון הקדוש מצאנו וידעת את ה' עד שכל ימי חייו בכל הזמנים שהיה לו ירידות וקטנות המחין והיה נזכר צעקת הגאון הקדוש מצאנו וידעת את ה' נכנס חיות בקרבו והתחזקות גדול בעבודת השם יתברך, עד כאן.

ואם כן קל וחומר כן בנו של קל וחומר, הדבור שאמר משה רבינו מהימנא 'אני ה'', עשה רשם גדול בלבבות ישׂראל והתחזקו על ידי זה באמונת ה', ועל ידי זה זכו להגאל כנ"ל.

כאור הפסוק על פי הנ"ל

וזהו שאמר לכן אמר לבני ישׂראל אני ה', ועל ידי זה יתחזקו באמונה, ויבנה הזכות והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים וגו'.

אין הגליות עתידות להגאל אלא בשכר אמונה

וכמו כן אנו אשר בצרה גדולה אנחנו, שבעוונותינו הרבים הגלות מתמשך מאד, ועינינו צופיות וכלות לישועת ה', על כן עלינו להוסיף אמץ ולהתחזק באמונה ובזכות זה נזכה להגאל כמו שאמרנו רז"ל (תנחומא בשלה י) וזה לשונם: ואין הגליות עתידות להגאל אלא בשכר אמונה, עד כאן לשונו.

כאור 'להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות'

ובנה פרש הישמח משה (בתפלה למשה) הכתוב 'להגיד בבקר חסדך' (תהלים צב א), וזה לשונו: כי ידוע דבקר הוא הגאלה, כמו שכתוב 'אמר שמר אתא בקר וגו'' (ישעיה כא יב), ולילה הוא הגלות, והינו 'להגיד' ולהודיע דבר זה כי 'בבקר חסדך'

וכל זה היה בכדי שישובו בני ישראל בתשובה ושבירת הלב ויקרעו כל המלבושים העבים שיתגלה אור שמו יתברך בעולם. וזה הוא הענין של האתות ומופתים, כי 'אותות' הוא לשון 'אותיות' שמרמז לאותיות התורה, שעל ידי שהחזיק ה' את לב פרעה לבלתי שלחם, שראו בני ישראל שנעשה הסתרת אנפין, שמו אל לבם לשוב בתשובה שלמה, ועל ידי זה נתגלו אותיות התורה ונעשה התגלות אלהות, וכמו שכתוב 'למען תדע כי אני ה' וגו'.

באר הפסוק 'וארא אל האבות וגו' על פי הנ"ל

וזה וארא אל אברהם וגו' באל שדי. אל שדי הוא משמות הכנויים הנאצלים משם הנו"ה ברוך הוא, וכשם זה נתגלה השם יתברך להאבות הקדושים, ושמי ה' לא נודעתי להם שלא נתגלה להם באור שם העצם, אבל למשה רבנו עליו השלום נתגלה בכחנינת אני ה', כי על ידו נתנה התורה שהיא אור תורה שמאיר בה בהירותו אורו יתברך בלי שום כחנינת הסתרה.

באר ענין ד' לשונות של גאלה

וזה שנתבשרו בארבעה לשונות של גאלה שהם הארבעה גאלות מארבע גליות, שבזכות אור התורה - מה שבני ישראל יקרעו המלבושים העבים על ידי התשובה וישיגו השגת פנימיות התורה, נזכה אם ירצה ה' לאור הגאלה העתידה שאז יקיים בנו מאמר הכתוב (ישעיה ס ט) 'ויהיה לך ה' לאור עולם', שיתגלה אורו יתברך על כל ישראל בכלל ופרט ברוחניות וגשמיות בני חיי ומזוני רוחי בקרוב במהרה בימינו אמן:

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

כבוא הגאלה יראה לעין כל פעלת צדיקי הרורות שהעתירו והורידו כנחל דמעה על הגלות

כתוב בספרים הקדושים על הקושיא המפרסמת, הלא הרבה צדיקים אמתיים התפללו על הגאלה, והורידו כנחל דמעות ולא נתקבלה תפלותיהם שלא היה עדין זמנה, ולא יעלה על הדעת שיהיו כל תפלותיהם לריק חס ושלום ונאבדו מבלי זכר למו.

אבל באמת כל התפלות ההם עומדים לפני השם יתברך, וכשכבוא זמן הגאלה יתגלו לעין כל ויראו עין בעין איך שהיו מסייעין אל הגאלה.

וכן במצרים, כל אותן השנים שנמשך השעבוד התפללו ישראל הרבה

ולא יתנו מקום שתירד ההשפעה למטה לעולם התחתון.

וכל זה היא עבור עבית המלבושים, שהם לבושי קדרות וחשכות שנעשו עבים כמו מחיצה של ברזל ובריחי ברזל להפסיק בין ישראל לאביהם שבשמים.

ולכן צריכים לקרע הבגדים והמלבושים העבים ולשבר המחיצה של ברזל, בכחנינת הכתוב 'ובריחי ברזל גדע'. וזה על ידי התשובה ושבירת הלב שישפר האדם את לבו בתשובה שלמה לפניו יתברך ואין לך דבר שעומד בפני התשובה.

לכן על ידי התשובה האמתיות משברים מחיצת הברזל וקורעים כל לבושי קדרות ומעלים התפלות מתתא לעלא, וממשיכים ומורידים ההשפעה מעלא לתתא.

כל אחד זוכה לאור התורה לפי מדרגתו

וכמו כן התורה הקדושה, נודע שהיא מלאה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא, וכל השמות נאצלו משם העצם, ועבור זה נקראת בשם אור כמו שכתוב 'כי נר מצוה ותורה אור' (משלי י כג), על שם שמאיר בה אור בהיר שהוא אור שמו יתברך שהוא האור שבעולם האצילות, שהוא בסוד הכתוב 'יבא אלהים את האור כי טוב' (בראשית א ד), ואין טוב אלא תורה, וזה מה שכתוב 'ואהיה אצלו אמן' (משלי ח ל) שהיא אצלו כככול. **אכן** עם כל זה לאו כל אחד זוכה לאור התורה, ולא כל אחד ואחד נתגלה אור התורה בשוה, אף לכל חד לפום דרגיה דיליה.

כי מי שהוא בכחנינת הסתרת אנפין בלבושים עבים, אצלו גם התורה מלבש בכמה וכמה מלבושים בהסתרת פנים ואינו יכול לראות אור פנימיות התורה, ואף מי שמקרע המלבושים על ידי שדבוק תמיד בתשובה, אליו נתגלה אור התורה ובכחו להשיג השגת התורה בלי שעור וערך.

אבל פשוטי עם שאינם דבקים תמיד לתשובה, הגם שלומדים תמיד בתורה, אינם משיגים השגת התורה, ואף כל עסקם בפשטי אורייתא לבושין דאורייתא ונסתרו מאתם פנימיות התורה בכחנינת הסתרת אנפין.

כי אי אפשר להשיג אור התורה שהיא ממש אור עצם אלהותו יתברך, כי אם על ידי התשובה האמתיות לקרע המלבושים העבים המסתירים אורו יתברך.

הכברת לב פרעה היה כדי שיקרעו ישראל מעצמם הלבושים העבים

וזה היה כל הענין מה שהחזיק ה' את לב פרעה שלא לשלח את בני ישראל,

הוא רק משום 'ואמונתך בלילות', דאמונה של זמן הגלות יגרם חסד של זמן הגאלה, והבן, עד כאן לשונו.

והגם שבעונותינו הרבים נטל מאתנו כח הצדיקים ואין לנו ממי לשמע דבורי התחזקות באמונת ה', אמן משה רבינו מיהימנא האיר אמונה בבני ישראל עד סוף כל הדורות כמוכא בספרים הקדושים:

כח התפלה

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

כאשר משכרים הלב בתשובה שלמה זוכים שמתקבלים כל התפלות וזוכים שמתגלה אורו יתברך

שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי זקוקלה"ה שאמר, שאין שום דבר בעולם שלא יוכל האדם לפעל בתפלתו מאל חי יתברך שמו, אף מה שהתפלות אינם מתקבלים היא עבור הסתרת המלבושים העבים.

כי הענין של המלבושים האלו, הוא כמו שידוע שהתפלה צריכה לעבור דרך כל הארבעה עולמות, אצילות בריאה יצירה עשיה, מן עולם העשיה עד עולם האצילות.

והנה עולם האצילות הוא עולם העליון הדבוק ומיחד באחדות אור אין סוף ברוך הוא ברוך שמו בלי שום מסך המבדיל, ועל שם זה הוא נקרא בשם 'אצילות', שהוא לשון אצל, שהוא אצלו יתברך, ושם 'לא יגרך רע' (תהלים ה ה) פתיב, שהוא בלו טוב, ולכן יכולים שמה לפעל כל טוב מהשם יתברך.

ובעולם הבריאה שם מתחיל מעט אחיזת הרע, אף עם כל זה הטוב גובר שמה. ובעולם היצירה שם הטוב והרע שוים מחצה טוב ומחצה רע.

ועולם העשיה הוא רבו רע, כי אור עולם העשיה מלא רעות וצרות רחמנא לצלן, והם המלבושים העבים שהם המסכים המבדילים להסתיר אור ה' בעולם הזה. וכשהתפלה עוברת דרך שם המה מעכבים אותה שלא תעלה למעלה חס ושלום.

ולכן צריך האדם הרוצה שתתקבל תפלתו למעלה, להסיר מקדם כל המסכים המבדילים, בכחנינת 'ויקרע מרדכי את בגדיו' (אסתר ד א), בכדי שיעשה שביל ודרך פתוח שתעבר תפלתו דרך שם.

וגם יכול להיות אפלו כשהתפלה עלתה למעלה ונתקבלה ברצון לפניו יתברך, עם כל זה בעת הורדת השפע מלמעלה שעל ידי התפלה יתגברו ויסתמו הדרך

אותן השנים, וְאָזַכְרָת בְּרִיתִי, בְּשִׁעָה שְׁאָזַכְרָת אֶת בְּרִיתִי וְאֶגְאָלֶם מִן הַשְּׁעֵבוּד וְהַגְלוּת אֲזִי יִתְבַּרֵּר וְיִתְגַּלֵּה לָהֶם תְּכֵלֶתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר בְּלוֹשׁוֹן עֲתִיד, עַל שֵׁם שְׁלֵא בֶּא לִיֵּדִי הַתְּגֻלוֹת: עֲדִין, וְרַק אַחַר הַגְּאֻלָּה יִגְדַע תּוֹעֵלָתָם:

עֲדִין הַזְּמַן, וּכְשִׁיבֹא הַזְּמַן לְצֵאת מִן הַגְלוּת יִתְבַּרֵּר שְׁכָל הַתְּפִלוֹת לֹא הָיוּ לְרִיק וּלְבִטְלָה. וְזֶה פְרוּשׁ הַפְּסוּק, 'וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' רָצָה לֹמַר שְׁמַעְתִּי כְּבָר כָּל

תְּפִלוֹת וְצַעְקוֹת וְלֹא הוֹעִילָה לְשַׁעֲתוֹ, עַל כֵּן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵל תַּחֲשֹׁבוּ שְׁלֵא שְׁמַעְתִּי כָּל אוֹתָן הַתְּפִלוֹת, אֲלָא וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי מִכְּבָר אֶת נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ו) וְרִאֲיִתִּי שְׁבוּרֹן לָבַם, אֲלָא שְׁלֵא הִגִּיעַ

פְּרַשְׁת וְאָרָא

יִתְבַּרֵּר הוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְזֶה טַעַם כָּל הַגְלוּת, כְּדִי שִׁדְעֵה אֲדָם שְׁמַצְדוֹ מוֹכֵן לְהִיּוֹת בְּגֻלוֹת, וְכַךְ נוֹהֵג בְּכָל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְכֵן שְׁמַעְתִּי מֵאֲדוֹנָי אָבִי זְקֵנִי מוֹרֵי וְרַבֵּי וְלֹא, כִּי אִם הָיָה אֲדָם יוֹדַע בְּאִמַּת שֶׁהִכַּל מֵהֶשֶׁם יִתְבַּרֵּר לֹא הָיוּ מִסְתִּירִין לוֹ כִּלְלִי, וְכָל הַהִסְתַּר כְּדִי שְׁלֵא יִדְמֶה שְׁמַמְנוּ הוּא, וְדוֹכְרֵי פִי תִּכְסֵם חֵן.

וְצִרִיךְ אֲדָם לִידַע אִף בַּעַת רְצוֹן שֵׁשׁ לוֹ קָצַת דְּבָקוֹת, עִם כָּל זֹאת לֹא יִשְׁפַח מִמְנוּ שְׁמוֹכֵן מִצַּד עֲצוּמוֹ לְכָל חֲטָא וְעוֹן, וְרַק בְּעִזֵּר הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּר.

וְזֶה הוּא שְׁכָתוּב 'לְמַעַן תִּזְכֹּר כּוֹ' כֹּל יָמֵי חַיֶּיךָ' (דברים טו א), שֶׁהוּא אִף בְּשִׁעָה שְׁנֹדְבַק בְּה' חַיִּים. וְכֵן פְּתָבוּ חוֹנֵ"ל (כַּרְכּוֹת פ"א מ"ה) לְרַבּוֹת יְמוֹת הַמַּשִּׁיחַ, שֶׁהוּא עַת הַטּוֹבָה, שְׁאִין יִצַּר הַרַע שׁוֹלֵט, אִף עַל פִּי כֵן יִזְכֹּר הֵיטֵב פִּי לוֹלֵי רַחֲמֵי כְּבֹר הָיָה בְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים 'אֵלֹהֵינוּ לֹא הוֹצִיא כּוֹ' אָנוּ מִשְׁעַבְדִּים כּוֹ"ו.

וְזֶה רָצָה הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּר לְקַבֵּעַ בְּיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת הַגְלוּת, שִׁדְעוֹ שְׁכָל זֶה כְּדִי שִׁדְעוּ אַחַר כָּל הַגְּאֻלָּה וְאַחַר קִבְלַת הַתּוֹרָה שֶׁהֶשֶׁם יִתְבַּרֵּר הוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם. וְזֶה הוּא שְׁאוּמְרִים בְּשַׁבַּת 'זְכֹר לְיִצְיַאת מִצְרַיִם', שֶׁהוּא יוֹם מְנוּחָה וְצִרִיךְ אֲדָם לִידַע כִּי הוּא מֵהֶשֶׁם יִתְבַּרֵּר.

וְלָכֵן כְּכָל יוֹם אוֹמְרִים יִצְיַאת מִצְרַיִם קֹדֶם יְחַדֵּר קְרִיאַת שְׁמַע, לִידַע כִּי לוֹלֵי רַחֲמֵי הֵינְנוּ בְּמִצְרַיִם, וְעַל דִּי שְׁמַבְרִינן זֶה בְּאִמַּת יוֹצֵאֵינוּ בְּכָל יוֹם מִכָּל מִצְרַיִם, וְיִכּוּלֵּין אַחַר כָּךְ לְקַבֵּל עַל מְלָכוֹת שְׁמַיִם (שַׁנַּת חוֹרְלֵי"א):

מִן הַעֲבֹדָה, דְּהֵינּוּ שְׁעָקַר עֲלִית שְׁוֹעֵתָם הִיא 'מִן הַעֲבֹדָה' שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה.

הַקַּב"ה קָנָא עַל צַעַר שְׁכִינָתוֹ כְּקִנְיַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וּכְשִׁרְאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַנִּיחִים צַעַרְם וְנִתְקַנְאוּ קִנְיָה גְדוּלָּה עַל צַעַר הַשְּׁכִינָה, אֲזִי אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִכִּי דְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵנִיחוּ צַעַרְם וְנִתְקַנְאוּ עַל שְׁכִינָתִי וְאֲנִי לֹא אֶתְקַנְאוּ לָהּ, בְּהִכְרַח קִנְיָתָם נִתְנָה בְּלַבֵּי גַם אֲנִי קִנְיָה לְהִתְקַנְאוּ לְכַבּוֹד שְׁכִינָתִי לְהוֹצִיא שׁוֹשְׁנֵתִי מִבֵּין הַחוּחִים.

וְזֶה שְׁאֵמַר וְיִשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נְאֻקָּתָם, אוֹתִיוֹת 'קִנְיָתָם'. וּמִיֵּד נִתְעוֹרֵר גַּם הוּא יִתְבַּרֵּר וְיִזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ הִיא הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיָּתָה עִם אֲבֹרָתָם וְעִם יִצְחָק וְעִם יַעֲקֹב, וְאֲזִי צִרְף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צַעַר הַשְּׁכִינָה עִם צַעַר יִשְׂרָאֵל וְנִתְמַלָּא רַחֲמִים.

וְזֶהוּ שְׁאֵמַר וְיִרְאֵה אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, 'אֶת' הִיא הַשְּׁכִינָה כִּידוּעַ, דְּהֵינּוּ שְׁרָאָה הוּא יִתְבַּרֵּר צַעַר הַשְּׁכִינָה עִם צַעַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִדַע אֱלֹהִים נִתְמַלָּא עֲלֵיהֶם רַחֲמִים לְפָדוֹתָם.

וְזֶהוּ פְּנִיַת הַפְּסוּק וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ רִאֲיִתִּי קִנְיַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִתְקַנְאוּ וְנִצְטַעְרוּ עַל צַעַר הַשְּׁכִינָה, שְׁאֵם עַל פִּי שְׁמַצְרַיִם מְעַבִּידִים אוֹתָם הֵנִיחוּ צַעַרְם וְלֹא חָשׂוּ עַל עֲצָמָם, וּמִבְּקָשִׁים כִּי אִם עַל צַעַר הַשְּׁכִינָה, וְכִינֵן שְׂרִיאֲתִי כֵּן, גַּם אֲנִי וְאָזַכְרָת אֶת בְּרִיתִי הִיא שְׁכִינָתִי, דְּכֵן הוּא הָאִמַּת, וּכְשִׁאָזַכְרָת אֶת שְׁכִינָתִי מִמִּילָא זֹו הִיא זְכִירְתָם, דְּזֶה תְלוּי בְּזָה:

וְיִדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם הוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלוֹת מִצְרַיִם (ו ז)

שַׁפַּת אִמַּת

כְּדִי יִהְיֶה לִיבֵב מְגוֹר זִיע"א

זְכִירַת יִצְיַאת מִצְרַיִם כֹּל יוֹם קֹדֶם קְרִיאַת שְׁמַע – לְקַבֵּעַ בְּלֵב שֶׁהֶאֱדָם מִצַּד עֲצוּמוֹ אֵינוּ רִאֲוֵי אֵלּוּלָא רַחֲמֵי יִתְבַּרֵּר

יִדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם הוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלוֹת מִצְרַיִם שִׁדְעוֹ שֶׁהֶשֶׁם

וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מְעַבְדִּים אֹתָם וְאָזַכְרָת אֶת בְּרִיתִי (ו ז)

מַחֲשַׁף הַלְבָן

כְּדִי יַעֲקֹב אֲבִיחֻצִיבָא זִיע"א

הַשְּׁכִינָה גִלְתָה עִם יִשְׂרָאֵל כְּמִצְרַיִם

יֵשׁ לְבָרְדַּק לְמָה שָׁנָה כֵּאֵן בְּלוֹשׁוֹן הָיָה אֶת נְאֻקַּת, וְלֹא כְּתֹב 'אֶת צַעְקָת' כְּמוֹ שְׁכָתוּב כְּשִׁנְגַלְהָ עֲלֵיו בְּסִינָה שְׁאֵמַר (לעיל ג ט) 'וְעַתָּה הִנֵּה צַעְקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'.

וְאִפְשֵׁר לְרַמּוֹ, דְּבְכָל גְלוֹת שִׁיִּשְׂרָאֵל גּוֹלִים הַשְּׁכִינָה גוֹלָה עִמָּהֶם, כְּמוֹ שְׁנִיָּאמַר (תְּהִלִּים צא טו) 'עִמּוֹ אֲנִכִּי בְּצִרְהָ', דְּהֵינּוּ, הַשְּׁכִינָה הַנִּקְרָאת 'אֲנִכִּי', 'עִמּוֹ בְּצִרְהָ'. וּבְגֻלוֹת הָיָה דְמִצְרַיִם אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב (בְּרַשִׁית מו ד) 'אֲנִכִּי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָה וְאֲנִכִּי אֲעַלְךָ גַם עֲלָה', דְּהֵינּוּ שֶׁהַשְּׁכִינָה הַנִּקְרָאת 'אֲנִכִּי' תֵּרַד בְּגֻלוֹת וְתַעֲלָה.

וְאִפְשֵׁר דְּלָזָה כְּנֵינוּ רְבוּתֵינוּ וְזְכוּנָם לְבְרָכָה שְׁאֵמְרוּ (שֹׁה"ט א טו) אֲשֶׁה אַחַת לְךָ בְּמִצְרַיִם שְׁשִׁים רְבוּא, דְּיִדְוַע דְּכָל נְשָׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם מֵהַשְּׁכִינָה, וּכְשִׁהִיָּתָה בְּגֻלוֹת מִצְרַיִם שֵׁם הוֹצִיאָה שְׁשִׁים רְבוּא נְשָׁמוֹת שְׁלֵהֶם.

יִשְׂרָאֵל נִצְטַעְרוּ עַל צַעַר הַשְּׁכִינָה וְדַכּוּ זֶה עוֹרֵר רַחֲמִים

וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל יִדְעוּ שֶׁהַשְּׁכִינָה עִמָּהֶם בְּצַעַר גְּדוּל, וְהָיוּ הוֹאֲגִים עַל צַעְרָה יוֹתֵר מִצַּעַרְם, וְהָיוּ אוֹמְרִים מִי יִתֵּן וְהָיָה שְׁלֵא תִהְיֶה הַשְּׁכִינָה עִמָּהֶם בְּצַעַר, וְהֵם יִתּוֹסֵף לָהֶם צַעַר עַל צַעַר וְלֹא אִכְפַּת לָהֶם וְכוּ'.

וּמַטְעֵם זֶה נִתְמַלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, מֵאַחַר שְׁרָאָה שְׁמַנִּיחִים צַעַרְם וּמִבְּקָשִׁים וְצוּעָקִים עַל צַעַר הַשְּׁכִינָה, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רִאֲוִיִּים אֵלָה לְעַשׂוֹת עִמָּהֶם לְפָנִים מְשׁוּרַת הַדִּין.

וְזֶהוּ פְּנִיַת הַפְּסוּקִים וְיִתְבַּרֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַעֲבֹדָה, 'הַעֲבֹדָה' הִיא הַשְּׁכִינָה הַנִּקְרָאת 'עֲבוֹדַת ה'', וְדְהֵינּוּ אֲנַחָה שׁוֹבְרַת גּוּפָם מִצַּד צַעַר הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא עִמָּהֶם בְּצַעַר, שֶׁהִיוּ מִתְאַנְחִים וְרוֹאֲגִים וְאוֹמְרִים מִי יִתֵּן וְהָיָה שְׁכָפֵל צַעֲרָנוּ וְלֹא תִהְיֶה שְׁכִינָת עִנְיוֹ בְּצַעַר, וְכִזָּה וְתַעַל שְׁוֹעֵתָם אֶל הָאֱלֹהִים

וְעָלוּ וְכָאוּ בְּכִיתָךְ וְגו' וְכַתְנוּרִיךְ וְכַמְשָׁאוּרִיךְ (דְּרַשׁ תּוֹרוֹס אִישׁ רוּמִי, מֵה רֵאוּ חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעוֹרָה שְׁמַסְרוּ [עֲצָמוֹן] עַל קְרִשְׁתֵּי הַשֵּׁם לְכַבֵּשׁן הָאִשׁוּ, נִשְׂאוּ קַל נַחֲמֵר בְּעֲצָמוֹן מִצְפַּרְדֵּיעִים, וְמֵה צְפַרְדֵּיעִים שְׂאִין מִצְוִין עַל קְרִשְׁתֵּי הַשֵּׁם כְּתִיב בְּהוּ וְכֵאוּ [וְעָלוּ] בְּכִיתָךְ [וְגו'] וְכַתְנוּרִיךְ וְכַמְשָׁאוּרִיךְ, אִימַתִּי מִשְׁאוּרוֹת מְצוּיוֹת אֲצַל תַּנּוּר הָיוּ אוֹמַר בְּשַׁעַת שְׁהַתְנוּרָה חֵם, אָנוּ שְׁמַצְוִין עַל קְרִשְׁתֵּי הַשֵּׁם עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה, פְּסָחִים גַּג.) (ו ז כח)

שיח יחוננו

רבי יחנן מטאלנא זיע"א

באור רש"י על דרשת תודוס איש רומי וקושית התוס'

והנה כל המפרשים נתקשו לפרש דרשה זו של תודוס איש רומי. ברש"י (ד"ה מה ראו) פ"רש, מה ראו שלא דרשו וחי בהם ולא שימות בהם, ובתוס' (ד"ה מה ראו) הקשו על זה, דבפרהסיא לכולי עלמא חביני למסר עצמן על קדושה ה', ולכן פ"רשו בדרף אחרת, יעני שם.

באורו של בעל הדרש משה

ובעל דרש משה (הובא בחידושי הגאונים על העין יעקב שם) באר, דהיה קשה לתודוס איש רומי מה שתנניה מישאל ועזריה אמרו לנבוכדנצר שלא ישפתחו כי הם עבדי ה' ויכול להשליכם לאש כי השם יתברך יכול להצילם גם מן האש.

הרי יתכן היה שיג"רם על ידי זה חלול ה', כי אם אין הדור ראוי או שהם אינם ראויים לא היה נעשה להם גס, והיו צריכין לומר לו רק שהם עבדי ה' ומוכנים למסר נפשם על זה ולא לעבד עבודה זרה.

ולזה דרש, שהיה להם על מה שייסמכו, פי למדו קל וחקר מהצפ"דעים שאינם בני דעת ואינם בני מצוה וגם אינם בעלי בחירה ורצון, ומכל מקום ה"לכו מעצמן לתוף האש ונצלו מן האש כדאיתא במדרש שוחר טוב: מה פרע הקדוש ברוך הוא לאותן הצפ"דעים, שכל הצפ"דעים מתו, חוץ מאותן שעלו לתנור לא מתו מפני שמסרו עצמן לשרפה.

ומזה למדו חנניה מישאל ועזריה קל וחקר, שאם הצפ"דעים נצלו מן האש, ומפני מה זכו לכך, רק היות והיתה השעה צריכה לכך נצלו, כדי להראות גבורת הגס, על זה סמכו גם הם לפסק בבחירתם ורצונם הטוב לדרת לתוף כבשן האש, כי ידעו שהיות והשעה צריכה לכך ודאי הוא שינצלו, פי השם יתברך יראה להם גבורת הגס, ויבזה יתקדש שם שמים בלי שום ספק, עד כאן דבריו.

ולפי זה מבאר גם שלא עברו על מה שנאמר וחי בהם, כי ידעו שבאפ"ן זה בודאי יעשה להם השם יתברך שינצלו מן האש על ידי גס.

למוד מוסר מהנ"ל שהעושה מעבר לכוותיו וזכה לסייעתא דשמיא שיעמד בזה | מעשה בהרבי רבי זושא זיע"א

ויש ללמד מזה מוסר השכל, שבאשר יעשה האדם וימסר נפשו, יזכה שיעזרהו השם יתברך שיוכל לעמד בזה יותר מכחותיו.

וכן היה מעשה עם הרבי רבי זושא זיע"א בעת שעוד למד אצל רבו המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א בראוונא, שפעם בא לפני רבו אחד מבני ישראל שהכריחוהו להיות מאנשי הצבא, וחסא להם באיזה פעלה, וגזרו עליו עגש שיצטרף לעבר בין ב' שורות של חילים שילקוהו ויחמא לצלן, ובא לבקש על נפשו שינצל מזה.

והנה תוף פ"די כך נטל הרבי רבי זושא זיע"א בקבוק י"ש ויצא מן הבית, כשהרגיש בזה המגיד הגדול זיע"א נענה ואמר כעת אני כבר צריך ל"דאג על הצלתו של זוס"א שלי, פי הבין שהרבי רבי זוס"א הלך לקבל על עצמו את העגש.

וכן היה, שעם הפקבוק י"ש שחד הרבי רבי זוס"א את החילים שיתנו לו את המלקות במקום לחיל שנגענו, והסכימו לכך, ואכן הלכו החילים את הרבי רבי זוס"א.

והנה זה שבא לפני המגיד הגדול זיע"א לבקש להנצל, בודאי היה בעל כח גדול יותר מהרבי רבי זוס"א, ואף על פי כן היה נרא לנפשו מן העגש הזה, אף הרבי רבי זוס"א נצל מהם, אם פי נחלש מאד ובקשך פמה ימים נפל למשכב, אף אחר כך הבריא מזה, כי היות שקבל על עצמו מסירות נפש עבור אחר זכה להנצל מזה. וזה ממש מה שלמדו חנניה מישאל ועזריה קל וחקר מהצפ"דעים.

תרוץ בעל השאגת אריה זיע"א

והנה זה פלא אצלי שהמפרשים לא אמרו את פשטות החדוש בזה כמו שמוכח שאמר השאגת אריה בזלותו, שהקל וחקר שגלמד מהצפ"דעים היה, שהם נצטוו רק בדרף פלל להכנס 'בביתך ובתנוריך ובמשאותיך', ולא נאמר לאיזה צפ"דע שיקפץ לתנור.

והיה יכול כל צפ"דע לחמק מלקפץ לתנור חס, בזה שיקים שליחותו על ידי שיכנס לארונות וכדומה, ויניח את המצוה להכנס לתנור לצפ"דעים אחרים, אמנם הצפ"דעים לא עשו חשבון זה. ומזה למדו חנניה מישאל ועזריה קל וחקר בעצמם שהכניסו עצמן למסר נפשם אל השם יתברך אפלו שלא היו מחיבים בזה.

למוד מוסר מהנ"ל שידרוו האדם למסר נפשו ולא ימתין שאחרים יעשו זאת

ומכל זה יש להתעורר ולקחת מוסר לעצמנו, שכשמגיע עגן שיש למסר עצמו על זה, טבע העולם הוא להשאיר את זה לאחרים ולומר מדוע שאני אעשה זאת, עדיף שאחרים יעשו את הנצרך בזה. ויש לכל אחד ללמד מזה איך שבכל

עת שמזדמן לידו עגן כזה שצריך עבור זה התחזקות, שירצה שדוקא הוא יהיה מאלו שעושים רצון השם יתברך וכו', גם בזמן שיכול להעשות על ידי אחרים, וזוהי המדה של נושא בעל עם חברו.

וזה הדרך האמתית, לעשות נחת רוח להשם יתברך בכל עת, שבאשר מזדמן מצוה לידו שיהיה בראונו לקיים אותה ולהיות ממקדשי ה' בזה, ונאפלו כשיש לפניו אפשרות לפטר עצמו, לא יעשה כן, ויחשב שלא גרע זה מהנאה גשמית של הרחת ממון שבזה אינו אומר שהשני יעשה וירויח, וזהו מוסר השכל:

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך וגו' (ח ט)

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א

בעת הבריאה היה גלוי לפני הכורא יתברך גם אם יחטא האדם ויעשה תשובה

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך וגו'. יש להקשות דהוי ליה למימר אשים פדות.

מוכן על פי מה שפרשנו כבר (פרשת בראשית) 'עמדות היו רגלינו בשערך ירושלם' (תהלים קכב ב), פי כשעלה בראונו הפשוט לברא העולם, כביכול ראה כל הברואים עם כל הצטרותם ומחשבותיהם, ונאפלו אם חס ושלום אדם יוצא מחוץ לשיטה ויעשה תשובה אחר כך, הכל היה גלוי לפניו יתברך שמו.

נמצא כל מה שאנו עושים עכשו ממצות הבורא ברוך הוא אין כאן שום חדוש, פי הכל היה במחשבתו הקדומה, אלא שהקדוש ברוך הוא חפץ לתן שכר טוב לצדיקים וכו', לזה נתן הבחירה ביד האדם, אבל מפל מקום אין אדם מחדש שום דבר פנ"ל, וזה פרוש 'עמדות היו רגלינו בשערך ירושלם', כביכול כששער הנקדה לברא את העולם כבר היינו עומדים לפניו.

באור הכתוב שלפנינו על פי הנ"ל

וזה פרוש הפתוב ושמתי פדת - כבר עשיתי פדות בין עמי ובין עמך פנ"ל, עמד לשון עממות, שרוצים לעמעם את ישראל מהתלהבות הבורא, אינכם צריכים לירא מזה, פי כבר פ"דיתי אתכם מזה.

למחר יהיה האת הזה, 'מחר' אותיות רחם, וזה פרוש 'פטר כל רחם' (שמות יג ב) בקרו של אברהם אבינו עליו השלום (ילקוט ח"א רמז רלה), מרמז על חסדים עליונים:

למען ספר שמי בכל הארץ (ט טז)

זהר חי

רבי יצחק אייזיק מסומאנא זיע"א רמו לעשית יחודים בכל מעשה ותנועה ויהיה סוד למען ספר שמי בכל הארץ הוא גם כן מלשון חשבון ומנין. כמו שאמר משיח למרן רבנו הקדוש הריכ"ש טוב המבאר ישאלתי את פי משיח אימת אתי מר והשיב לי בזאת תדע בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ונפוצו מעינותיך החוצה מה שלמדתי אותך והשגת ויוכלו גם הם לעשות יחודים בכל דבר ארצי ובכל ההוד שבעולם ובכל תנועה.

החווה מלובלין זיע"א לא הגביה עיניו בלא יחוד

וכמו שהעיד מורי הקדוש מורנו הרב אברהם יהושע העשיל מאפטא על רבנו הקדוש מורנו הרב יצחק יעקב מלובלין שאפלו עפעפי עיניו אינו מגביה בלתי יחוד שם, מפל שפן דבור ומכל שפן מעשה.

מעשה בהרה"ק מוידטשויב זיע"א

ופעם אחת אמר מורי דודי הקדוש: הלכתי לבית התפלה בתפלין מאירין הרבה, ושמעתי שקראו לפני הבו קר לבריה נכו, ובאתי מבית התפלה וטלטלתי הלילקע ציפח בלי כונה, ושמעתי קורין וי לפלגיא דמריד במאריה.

שכן איתא בתוספתא (ברכות פ"ד): לא ישמש אדם בפניו ורגליו אלא לכבוד קונו, קונה ומיחד ה", פטעם בכל דרכיך דעהו. ועל ידי צדיקים פאלו יכלו הקלפות ויהיה עת רצון.

הרמו בלשון הפסוק

וזהו למען ספר שמי בחשבון ומנין השמות חושבי שמו, בכל הארץ - בכל מיני ארציות ההנה בעולם.

ותרין במסורה: נשפטה יחד ספר אמה' (ישעיה מג כו), חשב ומנה המצות שלף שעשיתי בלא יראה ואהבה, ובדקות שתהיה רב ורבי וכיוצא, וחשב עברות שעשית ותהיה מן מארי דחושבנא, או בודאי תצדק ותכריע הפך וכות שלף ותהיה בך כח ליחד ספר שמי בכל הארץ, וכן להפך, כשתספור ותיחד שמי, יהיה נגד עיניך הכל ותהיה ממארי דחושבנא:

והפשתה והשערה נפתה כי השערה אביב והפשתה גבעל. והחטה והכסמת לא נכו כי אפילת הנה (ט לא לב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א לבעלי זכות התורה יהיה קיום לעתיד לכוא והרשעים יאכרו

אפשר לרמו, דהנה נודע דלעתיד לא יש קיום ותקומה כי אם לבעלי תורה, ולתומכים ביד לומדיה, ולשומעים דברי תורה ומקיימים, והרשעים אשר לא למדו ולא קימו ועברו על דברי תורה, אין להם קיום. והנה ידוע דבעל גאונה הוא רע מאד, ובעל שקרים ותנפות ולשון הרע הוא גם כן רע עד מאד. והנה הפשתה אותיות השפת, רומז לבעלי לשון הרע ושקרים ותנפות, שפל זה תלוי בשפת האדם. השערה אותיות הרשעה, רומז על הגאונה שנקראת הרשעה, כמו שנאמר (זכריה ה ח) ויאמר זאת הרשעה. והנה, בעל הגאונה פוגם בשם ייה' כמספר גאונה.

חמר הגאונה וחטאי הלשון וזכות התורה ותומכיה

וזהו שאמר והפשתה הם בעלי לשון הרע ושקרים ותנפות וליצנות, והשערה היא אותיות והרשעה היא גסות הרוח, זה לעתיד נכתה, דהינו, לעתיד לבוא כלם יכלו ויכו. והטעם, כי השערה אביב, דהינו הרשעה שהיא גסות הרוח, אביב, גימטריא ייה', דהינו פגמו בשם ייה'.

והפשתה, שפתחו שפתם בלשון הרע ושקרים ותנפות וכיוצא, שמו על גבם על סטרא אחרא והסירו על שמם, דכל הפותח פיו בלשון הרע ושקר וכיוצא, מסיר מעליו על שמם, כמו שנאמר (תהלים יב ה) אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו, וזהו גבעל' אותיות יב על, דהינו, שם על גבו על סטרא אחרא, לפיכך אלו נכו ולא יש להם קיום. אבל והחטה, חטה גימטריא כ"ב, הם כ"ב אותיות התורה, והכסמת' אותיות והסמכת', כלומר, התורה והסמכת לה, שהם לומדי התורה והמחזיקים בידם שהם הסומכים להם. עוד, והסמכת' היא און הסומכת לדברי חכמים ושומעת לדבריהם, כל אלה לא נכו. והטעם כי אפילת הנה, דהינו ענוים, וקימו דברי התורה. ועוד, פלאי פלאות נעשו להם, מאחר שקיימו דברי תורה הנקראים פלאות תורת חיים:

לשונות של אור

גלות מצרים

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולגא זיע"א ענין גלות מצרים - חסרון הדעת שמעתי ממורי, כי ענין גלות מצרים הנה שחסר מהם הדעת, שידעו להכריע

שיש בורא אחד המחדש בטובו תמיד מעשה בראשית נכו, עד שבא משה, בחינת הדעת, ועל ידי הנסים שעשה נתפרסם בעולם שיש בורא אחד המחדש תמיד (פרשת וישלח):

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשנוביל זיע"א אחר יציאת מצרים עקר הגלות היא גלות המדות

והנה אחר יציאת מצרים שהוציאו הדעת מהגלות, אף שיש גלות, מכל מקום אין הדעת בגלות כי אם לתועים גמורים הכופרים במציאות, אבל לרב העולם אין בגלות כי אם המדות, דהינו אהבה ויראה והתפארות ואינד המדות, כי הכל יודעים שיש מציאת האל ית"ש, ויש להם דעת כל אחד לפי בחינתו, אף המדות מתלבשים בגלות, כגון אהבות אחרות ויראת אחרות, וכן בכל המדות משתמשין בהם שלא כרצון הבורא ית"ש אשר טבע וחקק בהם המדות רק לעבודתו ית"ש (פרשת שמות):

דברת שלמה

רבי שלמה מלוצק זיע"א

עקר גלות מצרים היא שהאדם משקע בתאוות עולם הזה והכליו

עקר גלות מצרים הוא הגברת כח הטמאה המפתה את האדם בתאוות עולם הזה והכליו, ומנפה לו פאלו היו חכמות וטובים, ובאמת הכל המה ופתייות נכו:

ארח לחיים

רבי אברהם חיים מזולטשוב זיע"א עקר הגלות היתה שעברו את הבורא להנאת עצמן

במצרים היה גלות הדעת וכו, וכיון שהדעת היה בגלות היו עובדין השי"ת בהנאת עצמן גם כן, והוא עבודה זרה:

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולגא זיע"א גלות וגאולה כללית ופרטית

ענין גלות מצרים וגאולה מצרים, כמו שהיה בדורך כללות אמה הישראליית כך יש בפרטות אדם אחד, וכמו ששמעתי פרוש הפסוק (תהלים טט ט) קרבה אל נפשי גאולה כי קדם שיתפלל על גאולה כללית צריך להתפלל על גאולה פרטית לנפשו, ודפח"ח (פרשת שמיי):

תשובות חן

רבי גדליה מליניץ זיע"א

כשנגאל גאלה פרטית נפתחים שערי אורה

ובעת אשר הקב"ה מאיר עיני השכל של האדם בגאלה פרטיות - כאשר הוא שליט ברוחו לעשות איזה מצוה זכה וכרה לשמו ית' לכרו בלי שום שמץ פניה ומחשבה פסולה, אז נפתחו לו שערי אורה וכו' (פרשת נח):

כאשר יגאל כל אחד גאלה פרטית תבוא הגאלה במהרה בימינו

והנה כשתפעל הזכרת יציאת מצרים בלבנו כנזכר לבוא לידי גאלה נפשיות, אז ממילא תחול הישועה, שנגאל גאלה הגופנית, כמו שאמר הבעש"ט זצוק"ל שעקר תפלתנו על הגאלה שצריכה להיות על גאלה פרטיות, שהיא גאלת הנפש (פרשת שמות):

פרי צדיק

רבי צדוק הפה"ן מלבלין זיע"א

גלות מצרים הכנה לתורה שבכתב

גלות מצרים היה הכנה לתורה שבכתב שהגיע זמנה להגלות, וכנגד זה היה חכמת מצרים שהיה בכשוף והתגלות מצד הקלפות ב'זה לעמת זה'. ונצרכו להיות בגלות מצרים להוציא הניצוצין קדישין השייכים לתורה שבכתב, ועל זה נאמר 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול' (בראשית טו יד), הרכוש גדול דקדושה (פרשת וראו אות ח):

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

הגלות עצה עמקה מהבורא יתברך כדי שגם לאחר שזוכה למדרגות גבוהות נשאר בהכנעה

נדאי הגלות היה עצה שנוכל להתקרב להשי"ת, כי היה זה כדי להיות שפלים ונכנעים להשי"ת, כי בלא זה לא היינו יכולין להנצל מגאות, כמו שמצינו כמה פעמים נפלאות השי"ת בדרך זה שיוכל האדם לקבל הטובה שלא יבטלנה על ידי דגל גאון (פסח תרל"ג):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

תכלית הגלות - הכנעה | השפל בעיני עצמו נצל מכל המעייקים

תכלית הגלות, כמו שנאמר 'או אז יכנע לכתם הערל', ובאשר נעשו אז נכנעים עד מאד לפיכך נגלה עליהם הקב"ה וגאלם וכו', ומוציא הדברים, שהאיש שהוא שפל בעיני עצמו ומסיר זחוהה מלביה, אינו צריך לשום ענין המעייק (שמות תרע"ד):

כל הגליות הם השלמה לגלות מצרים | ההתחזקות המפלאה של עם ישראל בגלות הקשה כיום

כל הגליות הן ענף והשלמה לגלות מצרים, ויבדאי שענין אחד הוא עם גלות מצרים, שפלן הן תקוה על חסרון אמונה. מה גם בגלותנו היום שנתארכה עלינו הגלות מאד ואין אתנו לא נביא ולא חוזה ואין אתנו יודע עד מה, וישראל הם דוין וסחופין ומטרפין ויסורין באין עליהן וכו', ומכל מקום ישראל מתחזקים באמונה ואינם משקרים בכרייתו ח"ו, אף שתדעין סתומים והלכות אטומים וכו', וזהו כל הענין שנתבקש מהגלות (הגש"פ):

חזוק

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

אל יתלונן כשרואה שפגעי הזמן מבטלים אותו מתורה ועבודה ולחברו הפחות ממנו יש עשר ומנוחה

אף אם ישיגוהו פגעי הזמן חלילה ורבו עליו המטרדיים ומבטלין אותו מעבודתו ולמודו, ולחברו הגרוע ממנו לו עשר ונכסים ומנוחה, אולי ידע לכבי לאמר למה זה ה' תרדפני באפך חנם ולרעי הפחות ממני נתת כל טוב, הלא טוב היה לך להעניקו מטובך כאשר כל פונתי לשבת בבית ה' באהלי תורה, וגאלה הסבות מבטלים אותי חנם. כי לא כן הדבר, כי עמקו מחשבות ה' לא יבינם כל יושבי תבל, כי אולי רצון השי"ת לנסותו אם יתרחק אחריו:

אמונת משה

רבי יהודה משה מאלכסנדר זיע"א
דבוריו האחרונים של בעל הישמה ישראל זיע"א

וזהו היו דבוריו האחרונים של כבוד קדשת אדמו"ר בעל ישמח ישראל זיע"א: עם איז גיוועזען גיט, עם איז גיט, עם וועט זיין גיט. כלומר על ידי הנה הנה ויהיה ית"ש, ממילא עם איז גיוועזען גיט, עם איז גיט, עם וועט זיין גיט כמו שנאמר 'לא יגדך רע', וביחוד הנה נפטר אותו צדיק מעולם הנה, וזוהו יגן עלינו ועל ישראל אמן:

יראת שמים

לקוטי יהודה

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א
יראת שמים היא עשית כל דבר מתוך שימת לב

אשר כתבת לכתב לך בענין יראת שמים. הנה אתמול נקרא בפרשה 'הירא את

דבר ה' וכתוב יאשר לא שם לבו וכו', משמע כי ענין יראת ה' - הוא לשים לב לכל דבר, שלא לעשות דבר שלא יהיה לרצון לפני ארון כל, ולהאמין כי מלא כל הארץ כבודו, וכזה משיגים יראת שמים (מכתב לנכדו):

על מלכות שמים

מאור ושמע

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

כשירגיל האדם עצמו מעט מעט בעל מלכות שמים יזכה לכסוף שלא יסור ממנו אף לרגע

ולא דבר קטן הוא שבא האדם לידי מדה זאת שיהיה עליו על מלכות שמים תמיד, אף העצה לזה הוא שירגיל האדם את עצמו מעט מעט בכל פעם, עד שירגיל את עצמו שיקבל תמיד על מלכותו יתברך, וכשירגיל את עצמו בכך אזי ההרגל תעשה אצלו לטבע, ויהיה נקל לו אחר כך לקבל עליו על מלכות שמים תמיד:

תפלה

זרע קודש

רבי נפתלי מרופטיץ זיע"א

גם מי שבשפל המדרגה ומשתוקק לפתח פיו בתפלה תשוקתו חשובה מאד ומקבלת לפניו יתברך

גם מאיש הנה שהוא בשפל המדרגה מאד ונסתמין דבריו ואינו יכול לפתח פיו כראוי לדבר לפני ית"ש כלל, אף על פי כן ידע באמת שגם התשוקה הזאת שחפץ ומשתוקק לדבר ולהתפלל לפני ית"ש כראוי אף שאינו יכול, זה גם כן רואה ית"ש וחשוב לפני ית"ש:

שוכבים

עטרת ישראל

רבי ישראל מבאהפאלי זיע"א

ימי השוכבים כמו עשרת ימי תשובה

ימי שוכבים, לשוב בתשובה שלמה על עון המר של חטאת נעורים רח"ל, והם ימי תשובה כמו עשרת ימי תשובה ממש:

שמחה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליניץ זיע"א

הכנעת הקלפה על ידי שמחה

כשרוצים להכניע הקלפה צריך להיות האדם בשמחה, כי כשהוא שמח אין שם עצבות ותוהו, כשזה קם זה נופל:

אוצרות גאוני הדורות

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באר שדי ושמי ה' לא נודעתי להם (ו א)

אמרי אש

כפי אהרן טמחה פיליצר זצ"ל האבות הקדושים היו עקרים כדי שיועיל זכותם לישראל

פרש רש"י וארא אל האבות. נראה לי לפרש בתרי אנפי [וכו'], דשמעתי תרוץ על מה שהיו אבותינו עקרים, שרצה הקב"ה לזכר לנו זכות אבות, ורצה הקב"ה שיתחיל מאברהם ולא יקטרג השטן שיתחיל מאבות של אברהם, כמאמר המגיד 'מתחלה עובדי עבודה זרה' וגו', שעל ידי זה היו אבותינו עקרים כדי שמה שהיה כח המוליד באברהם שיוליד ליצחק לא היה מכח תרח, ואם לא היה הקב"ה משדד את המערכת של המזלות לא היה נולד יצחק, וגם האמהות היו מטעם זה עקרות.

לכן אמר לו שמיד מתחלה חשבת שיהיה זכות אבות נזכר לכם, לכן וארא וכו' באל שדי שפרושו משדד המערכות של האבות כדי שיהיו מולידים, ומפני זה לא בראתי מיד שיולידו בנים בדרך כל הארץ כדי להזכיר להם זכות אבות, ולהכי פרש רש"י וארא אל האבות, כדי להזכיר זכות אבות בראתי אותם בדרך שצריך לשדד המערכות אחר כך.

דברי יהושע

רבי יהושע שווארצברג זצ"ל

אמונת התמימות מכח האבות

פרש רש"י אל האבות, ואין להבין בזה הכוונה של רש"י ז"ל, ועין במזרחי. ונראה לפי עניות דעתי, דהנה נראה לפרש מה שאמר משה (לעיל ה כב) 'למה הרעתה לעם הזה', דמשה רבנו ע"ה יצא מאז בא אל פרעה בשליחות מהקב"ה הרע פרעה יותר להעם, לזאת היה משה ירא אשר חלילה בני ישראל פלו מהאמונה, הגם שמושה ידע והאמין מה שהקב"ה הבטיח לפדותם, אך גם על שעה זו היה מצר למשה שיפלו חלילה מהאמונה, לזאת טען משה 'למה הרעתה לעם הזה'.

ועל זה אמר לו הקב"ה שלא יהיה ירא על ישראל שיפלו חלילה מהאמונה,

וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה (ו ב)

יד המלך

רבי אליהו פלומבו זצ"ל

ה' נטמא לבני ישראל כיון שהם בניו

בגמ' סנהדרין (ז) מובא, רבי סימאי אומר, מנין לתחית המתים מן התורה, שנאמר 'וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען'. 'לכם' לא נאמר, אלא 'להם'. מכאן, לתחית המתים מן התורה. ופרש רש"י 'שמשמע שהבטיח הקב"ה לאבותינו אברהם יצחק ויעקב, שיתן להם ארץ ישראל, וכי להם נתנה, והלא לבניהם נתנה, אלא מלמד שעתידים לחיות, ועתיד הקב"ה לתן להם את ארץ ישראל'.

ויש להבין, מדוע נרמז ענין תחית המתים דוקא כאן, בתוך דברי ה' למשה. עוד יש לשאל, מדוע מזכיר ה' בתוך דבריו את ההבטחה על נתינת ארץ ישראל, שלכאורה אין לה קשר להבטחה שיוציא אותם ממצרים.

ויובן בהקדים את הגמ' בסנהדרין (ט), שאל מין אחד את רבי אבהו, מאחר שה' הוא כהן, כמו שנאמר 'ויקחו לי תרומה' (שמות כה, ב), והתרומה נתנת לפנהנים, א"כ במה טבל לאחר שקבר את משה. השיבו ר' אבהו, פי טבל ה' באש. וכתבו התוס' (ד"ה במא), מה שלא הקשה אותו מין כיצד בכלל נטמא ה', והלא אסור לכהן להטמא, הינו משום שנקראו ישראל 'בנים' למקום, כמו שנאמר 'בנים אתם לה' אלהיכם', וכהן מתר להטמא לבנו.

וכתב רבי יהודה רוזאניס בספרו 'פרשת דרכים' (דרוש כה), שפסו כן צריך לומר גם לענין תחית המתים. שהרי מבאר בגמ' תענית (ב), שתחית המתים תהיה על ידי ה' בעצמו, ולא על ידי שליח. ולכאורה קשה, כיצד יטמא ה' לישראל כדי להחיות אותם אם הוא כהן, ובהכרח צריך לומר כמו שכתבו התוספות, שישראל נקראים בנים למקום, ומתו לכהן להטמא לבנו. וכעין זה אמרו במדרש (ש"ר טו, ה), 'גדולה חבתן של ישראל, שנגלה הקב"ה במקום עבודת כוכבים ובמקום טנפת ובמקום טמאה בשביל לגאלם'.

ובשביל זה אמר הקדוש ברוך הוא למשה 'וארא אל אברהם וגו', וכפי מה שפרש רש"י הבטחתי להם ולא קימתי להם ולא הרהרו אחר מדותי.

ועל זה פרש רש"י אל האבות, הינו שאברהם יצחק ויעקב הנה האבות בני ישראל, ומעשה אבות ירשו בנים, לזאת גם בני ישראל בודאי גם כן לא ירהרו אחרי ולא פלו חלילה מאמונתם.

ויאמר יצחק

רבי יצחק בוחניק זצ"ל

כיון שמעשה אבות סימן לבנים לא היה לו למשה להרהר אחר ה'

פרש רש"י, 'וארא', אל האבות. ויש להבין מה בא להוסיף בזה, שהרי כבר נתפרש בפסוק שראה לאברהם יצחק ויעקב.

ונראה לפרש, בהקדים את דברי הגמ' בסנהדרין (קיא), ובמדרש (ש"ר ו, ד), אמר הקב"ה למשה, 'חבל על דאבדין ולא משתכחין. הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי, ולא הרהרו על מדותי, ולא אמרו לי מה שמד'. ורש"י לעיל (שמות ו, ב) הוסיף לבאר, שמשמע זה נאמר 'וידבר אלהים אל משה' (שם), שכן 'דבור' הוא לשון של אמירה קשה, וכן שם 'אלקים' מורה על מדת הדין, והינו מפני שדבר עמו דברים קשים, והוכיח אותו על שהרהר אחר מדותיו.

ולכאורה, צריך להבין מה מוכיח ה' למשה מאברהם יצחק ויעקב, הרי יתכן שמושה איננו בדרגת האבות, ומדוע אם הם לא הרהרו אחר מדותיו, זה מחייב שגם משה לא ירהר.

ונראה, שלכן הוסיף רש"י ופרש 'וארא', אל האבות. לבאר, שמה שהוכיח לו ה' מאברהם יצחק ויעקב שלא הרהרו, הוא מפני שהם האבות, והרי ידוע הכלל 'מעשי אבות סימן לבנים' (מדרש תנחומא לך יד ט), ולכן היה למשה ללמד מהם ולא להרהר אחר מדותיו של ה'. (באדיבות מכון חכמי ספרד נתיבות)

עוד יש להקדים, מה שכתב מהר"ש אלגאזי, בספרו 'אהבת עולם' (דף לד ע"ד), שאם לא היה ישראל נקראים בניו לה, לא היו יכולים לזכות בארץ ישראל. מפני שמבאר במשנה (פאה פ"ג מ"ח), שאדון שנתן את נכסיו לעבדו, אם נתן לו את כל נכסיו, העבד יוצא לחרות, פינן שאף הוא בכלל נכסי האדון וזוכה בעצמו, וממילא קונה גם את כל שאר נכסי האדון. אף אם האדון שיר לעצמו חלק מהנכסים, לא קנה העבד כלום, פינן שפן הסתם התפנן האדון לשיר לעצמו גם את העבד, וממילא לא קנה העבד כלום, פי מה שקנה העבד קנה רבו. ואם פן קשה, פינן שזכו בני ישראל בארץ פנעו, הלא שיר ה' לעצמו את כל הארצות האחרות שלא נתן להם. אלא צריך לומר, שה' נתן את הארץ לבני ישראל כאב שנותן את נכסיו לבנו, שהוא זוכה בהם אף באפן שהאב שיר לעצמו מקצת מן הנכסים.

לפי זה יובן, שסבר משה שאין לישראל תקומה. פי על ידי שליח אינם יכולים להנאל, כמו שאמר קדם "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלח את עמך" (שם ה, כג). ועל ידי ה' בעצמו, גם לא יתכן שינאלו, שהרי ודאי לא יטמא ה' את עצמו בירידה למצרים. ועל זה השיב לו ה', שפאשר הבטיח לאבות שיתן להם את הארץ, ויקים אותם בתחית המתים, אף שאינו נטמא למתים, וזאת מפני שישראל נחשבים כבנים. ומשעם זה, הבטיח לתת להם את ארץ פנעו, שגם בה יזכו מחמת שיש להם דין 'בנים'. וכינן שהם נחשבים בנים לה', ודאי שה' ירד לארץ מצרים הטמאה כדי להציל את בניו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי (ו ה)

אמרי אמת

רבי יעקב אמאדו זצ"ל
 יציאת ישראל ממצרים קדם הזמן כדי שלא יכנסו לחמישים שערי טמאה
אפשר לרמוז תבת 'וגם' דנראה מיחרת, שבא הרמוז למה שפרשו המפרשים משם המקבילים וזה לשונם, טעם שהוציאם קדם זמנם, דאלו לא הוציא הקב"ה אותנו ממצרים עדין היינו משעבדין לפרעה, דהיינו משום שאם היו שוהים עוד רגע אחד היו נכנסין בחמישים שערי טמאה ולא היה להם עוד תקומה לצאת, וכמו שכתבו

המפרשים בכונת הפתוב (יב נא) 'בעצם היום הזה הוציא ה' את ישראל ממצרים'.
וזה רמוז בתבת 'וגם' דהיא בגימטריא מ"ט, שם רמוז דבהגיעם למ"ט שערי טמאה, תכף ומיד 'שמעתי את נאקת בני ישראל' להוציאם מיד מצרים המעבדים אותם.

ולא שמעו אל משה מקצרו רוח ומעבדה קשה (ו ט)

בנין דוד

רבי דוד זב מיינלש זצ"ל
 התגברות היצר הרע על המצוה לעשות יש לפרש דידוע דבני ישראל שמרו את המצוות גם קדם מתן תורה, אלא שלא היו מצוין ועושין, והתוספות (ע"ג ג) כתבו דלכן גדול המצוה ועושה, דיש לו התגברות יצר הרע ודואג תמיד לבטל יצרו. וכשראו בני ישראל שפרעה הכביד לבו כל כך כשצוה לו הקב"ה שלח עמי, חשבו שזה בשביל שהוא מצוה ועל ידי זה יצרו גובר עליו, על פן נתראו לצאת ממצרים לקבל התורה שיהיו מצוין ועושין, ועל ידי זה יתגבר היצר הרע עליהם.

והנה ידוע דיש נפש רוח ונשמה, ונפש יש לכל אדם, ואיתא בזהר הקדוש דמי שיש לו גם רוח אין יצר הרע שולט עליו, וזה שאמר ולא שמעו אל משה מקצרו רוח, רצה לומר שלא היה להם רוח, ולכן נתראו לצאת ממצרים ולהיות מצוה ועושה, שלא יתגבר היצר הרע עליהם.

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיד ישמעני פרעה ואני ערל שפתים (ו יב)

בני יוסף

רבי יוסף בנימין רייך זצ"ל
 פתחון פה של משה ללמד סגנוניא על ישראל
הקשה הרב הגאון צדיק יסוד עולם כו' מוה' יעקב צבי יאליש מדינוב זצ"ל בעל המחבר ספר 'מלוא הרועים', מאי קל וחמר הוא זה, לא הרי זה פהרי זה, ישראל היו בקצרו רוח פחת על משא עבודת בני חם, כמאמר הפתוב 'ולא שמעו אל משה מקצרו רוח', והינו על ידי הקצרו רוח לא יכלו לשמע, ופרעה היה שלו וישקט ושאנן.

ואמר הגאון הנ"ל זלה"ה פרוש הפתוב על זה הדרך, שמש"ה רבנו כך אמר לפניו יתברך, הן בניך לא שמעו אלי, ולא

שמו לבכם לדברי שאמרתי בשמך הגדול, פרוש הגם שהיה להם קצרו רוח ועבודה קשה על כל פנים אם נתגשמו כל כך שלא שמו לבכם למה שאמרתי להם ששמך הגדול יכריח לפרעה לשלחם, אם פן כבר נתרחקו מאד מהאמונה שיש מנהיג לכל העולם, ואיך אוכל להמליץ בעדם זכות על זה אם ישמעני פרעה הרשע, הלא אם יהיה כן ואני ערל שפתים, פרוש שלא יהיה לי פתחון פה כלל ללמד סגנוניא עליהם.

ונלאו מצרים לשותות מים מן היאר (ו יח)

איל המלאים

רבי יצחק זעליג קרא זצ"ל - בן המחבר
 מי היאור לא נהפכו למים אף ביד ישראל
יש לדקדק בו, תדא דלמה אמר 'מן היאור', הלא כל הנחלים נהפכו לדם. ועוד פרש רש"י על הפסוק ונלאו למצא רפואה, שיהיו יכולין לשתות המים מן היאור, צריך באור מה זו רפואה.

ונראה דאיתא בגמרא (שמו"ד ט י) ממפת דם העשירו בני ישראל, דכששאבו המצרים מים היה דם, אבל ביד ישראל היה מים, והיה מוכרין להם מים בדרמים יקרים. ונראה מסברא דזה היה בנחירות ובאגמים ובמקוה המים, דהיה לסבת ענש מצרים, על פן ביד ישראל היה מים.

מה שאין בן פנילוס דנהפך לדם, דפרש רש"י הטעם דנפרע מאליהם תחלה על שהיה עובדים לנילוס, לכן נהפך לדם שהיה עבודה זרה של מצרים, אם פן לפי טעם זה אין חלוק ביד המצרי לבין יד ישראל, לעולם היה דם.

וזה שאמר ונלאו מצרים לשותות מים מן היאור, דלהיאור לא היה שום רפואה, דאפלו ביד ישראל היה דם, משום שלקה על שם שהיה עבודה זרה שלקהם, מה שאין בן בשארי מקומות המים היה על כל פנים רפואה כשהיה ביד ישראל והיה יכולין לקנות.

ושרץ היאר צפרדעים ועלו וכאו כביתך (כ)

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל
 עלית הצפרדעים לבתי מצרים בדרך כבוד וחשיבות
מלת 'ועלו' מיחרת, דהיה די לומר 'ובאו בכיתך', ורש"י ז"ל פרש ועלו מן

תקון משה

רבי משה פאלק זצ"ל

ארבעת מכות האחרונות לא באו אלא להשרשת האמונה בלב ישראל

ותמונה מאי 'כל מגפותי', הלא לא היה אלא מפת ברד בלבד, ועין רש"י בזה. ויש לפרש כי תכלית המכות היו שתיים. א. אולי ישוב פרעה, כמו שכתוב (להלן י א) 'עד מתי מאנת לענת מפני'. ב. והוא העקר, ויתתן אתת ומפתים בפרעה כו' ותעש לך שם כהיום הזה' (נחמיה ט ט), כי על ידי כן נשרש האמונה בלב ישראל.

אך כל זה עד מפת ברד, אכל במפת ברד כבר עברו רב מכות, דהינו דצ"ף עד"ש, ואנן קמא לן בכל מקום דאזלינן בתר רבא, ומאחר שלא שב, שוב לא ישוב מעתה, לכן מכאן והלאה כל המכות, דהינו באת"ב, לא היו לתכלית תשובה רק למען דעת כי 'ה' הוא האלקים אין עוד.

וזה שאמר כי בפעם הזאת לא יהיו עוד המכות לתכלית תשובה, רק כל מגפתי שאני שולח מעתה, הם בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ.

ויעשו כן החרטמים בלטיהם ויעלו את הצפרדעים על ארץ מצרים (ח א)

עדות ביוסף

רבי יוסף איטינגא זצ"ל

מניעת התרחבות ארץ מצרים על ידי הצפרדעים

מה אכפת לי אם עלו הצפרדעים על ארץ מצרים או למקום אחר. ונראה לי דאיתא בילקוט (שמור"ר י ב) דכמה שנים היה מלחמה בין מלך מצרים למלך כוש בעד גבוליהם, על ידי מכות צפרדעים נראה הגבול עד היכן מגיע.

לכן כשעשו המכשפים, בקשו שהצפרדעים ישוטו למרחוק, כדי שגבול פרעה יגדיל ויאדיר, גלל כן עשה הקב"ה שיעלו על מצרים לאחוריהם לתוף גבולו ולא חוץ לגבולו.

כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ (ט יד)

היאור. ונראה לפרש עוד כמה שאמר פרק ד' מיתות (סנהדרין טז), רבי עקיבא אומר צפרדע אחת היתה והשריצה, פרש רש"י כאן שהכו אותה והטילה נחילים נחילים, רבי אלעזר בן עזריה אמר צפרדע אחת היתה ושרקה.

ונראה דגם לרבי אלעזר בן עזריה מה ששרקה הוא מחמת שהכו אותה, ואפשר דהא והא איכא, שהכו אותה ומחמת המכה השריצה נחילים, וגם שרקה ונאספו וכאו לקולה צפרדעים הרבה מחוץ.

וכזה ניחא מה שאמרו ו"ל שהיו נכנסים לתוף מעיהן. דקשה איך הניחום לבא אל פיהם ולא הסירום, אלא שהיו יראים לנגע בהם, פן ישרצו וישרקו וינקצו לשם על אחת מאה, לכן היו מניחים אותם לילך בכל מקום שהולכים.

וזה שאמר ועלו וכאו, כלומר שיבאו בדרך מעלה וחישיבות, ששום אדם לא יגע בהם, אלא יפרשו מהן ויתנו להם מקום לילך אל מקום אשר יהיה שמה הרוח ללכת, כמו כשעובר ומהלך איש מעלה וחישיבות, שהכל פורשים ופונים לו מקום.

מעשי צדיקים

ושבה אליו רוחו, מרב שמחה רץ והביא י"ש ומזונות, והעמיד על השלחן כבוד עבור האורח החשוב.

למים ספר הרבי מפוריסוב, כי הוא שטה אז מעט י"ש ואכל עמו קצת מזונות, רק למען חזק את לבו הנשבר ולהשיב נפשו, כדברי חז"ל הקדושים במשנה (סנהדרין לו.) 'כל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאלו קיים עולם', עבור להחיות יהודי שלא יהא נשבר בלבבו, ראוי אפלו להפקיר את העולם הבא. (זונוא דאברהם אות כה)

ויאמר משה לפני ה' הן אני ערל ספתנים ואיך ישמע אלי פרעה (ו ל)

אחר שנצל בנסים גלויים ממלתעות הנאצים ימ"ש, נותר רבי שואל דוד מרגליות זצ"ל ששמש לפני המלחמה ברבנות הערים סוכוסטוב בעלזיץ ופרושקוב אשר בפולין, בודד מכל משפחתו שנהרגה על קדוש ה'.

פתם המלחמה התשיב רב שואל דוד בארצות הגרית, התנער פארי מאבלו והקים את משפחתו בשנית כשהוא

פלוגי, בדיוק באותו זמן שהרבי אמר לו שהוא בעל דרשן וגרם לו אי געימות, ורק בנסים גדולים נצל מהם.

משהגיעו הדברים לאזני רבי ברוך, נענה ואמר, "אלולי הגיע שאול סראטשענער לשכל והברקה זו ולא היה מפיס ומרגיע את רבי צבי, ואז ממילא היה הוא מצטער עוד יותר, היתה ההצלה מגיע יותר במהירות, רק מאחר שהרגיעו, הצטער בנו שעתים נוספות". (מאמר מרדכי)

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם (ו כו)

בצום שבעה עשר בתמוז, הזדמן הרה"ק רבי אברהם מפוריסוב זיע"א לעיר אוסטרובצא, במטרה לקבץ מעות לצרכי צדקה עבור נצרך המטל במצב קשה. הוא נכנס לבית אחד מנגידי העיר בשעת צהרים לזכותו במצוה, ומצאו באמצע ארוחתו.

בראותו את האורח החשוב שראוהו בקלקלתו, התבייש הנגיד וכמעט ולא יכול היה לענות ולדבר, אמר לו הרבי מפוריסוב כדי להחיותו, "אל תירא אף אני לא צם היום". שמע זאת הנגיד

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו ב) ברש"י, דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר 'למה הרעתה לעם הזה'.

ספר הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זיע"א. החסיד רבי צבי הירש האריקער זצ"ל מסתופף היה בצל הרה"ק רבי ברוך ממעזריבוז זיע"א, ונוסע לעתים מזמנות לבית מדרשו. באחת הפעמים פנה אליו רבי ברוך ואמר, "בעל דרשן תגיד תורה", אף רבי צבי שבעל דרשן לא היה, לא אמר מאומה וישב ושתק.

הרבי לא הניח לו וחזר ואמר, "בעל דרשן תגיד דבר תורה", כך כמה פעמים, בהמשך אף הרבין הרבי את ראשו דרך שחוק ואמר, "נו, בעל דרשן אמר נא דבר תורה", עד שזלגו עיני רבי צבי דמעות.

נוש אליו במרוצה הבדחן ר' שאול סראטשענער ז"ל ואמר, "אל תצטער, בודאי אחד מבניכם ר' שואל מטבריה או ר' יצחק מאליווער נקלע לאיזה צרה וצוקה, ועל ידי העגמת נפש שגורם לכם הרבי כאן, נצל הבו".

לאחר מספר ימים נפגש רבי צבי עם בנו ר' יצחק, והוא ספר לו בהתרגשות כי התנפלו עליו שודדים ביום פלוני בזמן

אָמַר לָהּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב שֶׁלֹּא תִדְאַג וְהִשִּׁי"ת יַעֲזֶר, וּבִקְשׁ שֶׁבַעֲלָה יָבֹא אֵלָיו לְשִׁבְתָּ, בַּעַת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית סִפֵּר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, "פֶּעַם הֵייתִי סֹנְדֵק בְּבָרִית מִלָּה וְאַחַר הַבָּרִית יָצָא דָם רַב מִמְּקוֹם הַמִּילָה, אָמַרְתִּי לְשָׂרִף צִפְרָדַע וְלִקְחַת מֵהָאֶפֶר וּלְפַזֵּר עַל הַמִּילָה, עָשׂוּ כֹּו וְהָדָם נִפְסַק".

אָחֵר פָּנָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב אֶל אוֹתוֹ חֲסִיד וְאָמַר, "סִפּוּר זֶה אֲנִי מִסְפֵּר בְּשִׁבְלֵךְ, מִמְּנוֹ תִצְמַח לָךְ הַיְשׁוּעָה".

לְמַחֲרַת יָצָא הַחֲסִיד בְּדַרְכּוֹ לְבֵיתוֹ, בְּדַרְךָ עָבַר לִיד בֵּית יְהוּדִי עֹשֵׂי שִׁבְקָשׁוֹ שֵׁיכָנֵס אֵלָיו לְנוֹחַ, וְהוּא נִעְנָה לְהִמְנָהּ, בְּעוֹדוֹ מִתְאַרַח בְּבֵית הַגְּבִיר, שָׁמַע כִּי בְּבֵית מִתְהַלֵּךְ יֶלֶד קָטָן שֶׁעֵדוֹן לֹא נִמּוּל.

הַשְּׂתוּמָם הַחֲסִיד וְשָׂאל אֶת הַגְּבִיר לְסַבֵּת הַדְּבָר, וְהוּא הִשִּׁיב שֶׁהָיוּ לוֹ יְלָדִים לְפָנָיו וְכָלֵם מִתּוֹ מִחַמַּת מִילָה, לְפִיכָּךְ פֶּסַק הָרַב שֶׁלֹּא יִמּוּל אוֹתוֹ, אָמַר לוֹ הַחֲסִיד שֵׁי שֶׁ בְּיָדוֹ תְרוּפָה מִיַּחַדָּת, וְאֶפְשָׁר לְמוּל אֶת הַיֶּלֶד לֹלֵא פַחַד.

בִּקְשׁ הַגְּבִיר תַּחֲלָה שִׁיתֵּן לוֹ אֶת הַתְרוּפָה, הַחֲסִיד לָקַח צִפְרָדַע וּשְׂרָפָה, וְלֹאֲחֵר שָׁמְלוּ אֶת הַיֶּלֶד, פִּזַּר אֶת הָאֶפֶר עַל הַמִּילָה וְהִפְצַע הַתְרוּפָה עַד מֵהָרָה. מִשְׂרָאָה הַגְּבִיר כֹּו, שָׂאל אֶת הַחֲסִיד מַה בִּקְשָׁתוֹ וַיִּמְלְאֶנָּה.

אָמַר לוֹ הַחֲסִיד שֵׁי שֶׁ בְּבֵיתוֹ שְׁלוֹשׁ בָּנוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְפָרְקוֹ, וּבְיָדוֹ אֵין פְּרוּטָה, שָׂאל הַגְּבִיר מַה הַסְּכוּם הַנְּדָרְשׁ, וְהוּא הִשִּׁיב, שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת רַעֲנַנְדְּלִי, הַגְּבִיר נָתַן בְּשִׁמְחָה אֶת הַסְּכוּם שֶׁנִּקַּב, וְהַחֲסִיד הִמְשִׁיךְ לְבֵיתוֹ בְּשִׁמְחָה רַבָּה.

בַּכְּלוּתוֹ לְסִפּוּר אֶת הַמַּעֲשֶׂה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבְּעֵלְזָא, "כִּרְגַע אֵין לָנוּ צִפְרָדַע, וְהִשִּׁי"ת יִשְׁלַח רְפוּאָה לְיֶלֶד עַל יְדֵי סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה", וְכֹךְ הָיָה, הַדָּם נִעְצַר בְּאַחַת. (אדמו"ר בעלז ח"ב)

וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמְךָ לְמַחֵר יִהְיֶה הָאֵת הַזֶּה (ח יט)

פַּעַמִּים נִסַּע הַחֲסִיד רַבִּי יִצְחָק דּוֹד גְּרוֹסֶמַן וְצ"ל מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְקַרְלִין הַרְחוֹקָה, כְּדִי לְהִסְתּוֹפֵף בְּצַל רַבּוֹ הַרַה"ק רַבִּי אֶהְרֹן מִקְרָלִין זִיע"א, הַבֵּית אֶהְרֹן, בְּשָׁנַת תַּרל"א כְּאֲשֶׁר שָׁב מִבְּקוּרוֹ הַשְּׁנַי בְּמַחְצַת הַרְבִּי, הַתְרוּחַשׁ עִמּוֹ מֵאֶרֶץ מְרַעִישׁ, נִס גְּלוּי לְעֵין.

הָיָה זֶה כְּאֲשֶׁר נִסַּע בְּדַרְכּוֹ חֲזָרָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַסְפִּינָה שְׁטָה בְּלֵב יָם בְּצַהֲרֵי

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהְרֹן קַח מִטָּף וַיִּנְטֵה יְדָךְ עַל מִימֵי מִצְרַיִם (ו יט)

בְּרַשִׁי"י, לְפִי שֶׁהִגּוֹ הַיָּאוֹר עַל מֹשֶׁה כְּשֶׁהִשְׁלַךְ לְתוֹכּוֹ, לְפִיכָּךְ לֹא לָקוּ עַל יָדוֹ לֹא בְדָם וְלֹא בְּצִפְרָדַעִים, אֶלֶּא לָקוּ עַל יְדֵי אֶהְרֹן.

בְּמִטְרָה לְהַתְרִים נְדִיבִים לְמַעַן הַמְתִּיבֵתָא בְּוֹרְשָׁא שְׁבִרָאֲשׁוּתוֹ, נְאֻלֵךְ רַבִּי מֵאִיר דְּן פְּלוּצְקִי וְצ"ל בַּעַל הַכְּלִי חַמְדָּה, לְהַרְחִיק נְדָד עַד לוֹנְדוֹן. בְּאַחַד הַיָּמִים אַחֲרֵי יוֹם הַתְרוּצְצִיּוֹת רְצוּף אַכְזָבוֹת בְּבֵיתוֹ עֹשִׂירֵי לוֹנְדוֹן, שָׁב רַבִּי מֵאִיר דְּן לְאַכְסֵנְיָתוֹ עֵינָי וַיִּגַּע כְּשֶׁהוּא נִחְפָּז לְדַרְכּוֹ לְבִלְגִיָּה, מִשֵּׁם הָיָה עָלָיו לְהַמְשִׁיךְ לְאַרְצוֹת הַבְּרִית לְהַמְשִׁיךְ מַסְעוֹ.

לְהַפְתָּעוֹתוֹ, הַמְתִּין לוֹ בְּאַכְסֵנְיָה ר' מִיכָאֵל לוי מִתּוֹשְׁבֵי לוֹנְדוֹן, שֶׁהִבִּיא עִמּוֹ דְרִישַׁת שְׁלוֹם מֵאִבּוֹ הַיְשִׁישׁ בֶּן הַשְּׂמוֹנִים שָׁנָה, וְהַתְנַצֵּל בְּשִׁמּוֹ שְׂאִין בְּכַחוּתָיו מִפְּאֵת חֲלָשָׁה לְבֹא אֵלָיו אִישִׁית. הַשִּׁיב רַבִּי מֵאִיר דְּן גַּם מִצְדוֹ בְּהַתְנַצֵּלוֹת, שֶׁהוּא מְמַהַר לְנִסְעַ וְחִסַּר לוֹ פְּנְאֵי לְבַקּוֹר פְּרֻטֵי בְּבֵית הָאֵב.

מַעֲבַר שְׁעָה קָלָה, מִשְׁנוּדַע לוֹ כִּי אוֹתוֹ יִשִּׁישׁ גֵּלָה בְּצַעֲרִירוֹתוֹ אֶת כְּתָב הַיָּד שֶׁל רַבְּנוֹ חֲנַנְאֵל לְפִסְחִים, וּשְׁלַחוֹ לְמַדְפִּיסֵי הַש"ס 'רֵאָם' בְּוִילְנָא, הַזְּדַרְזוּ לְשַׁחַר פְּנֵי בְּאֶמְרוֹ, "אָדָם שֶׁכְּלָנוּ חָבִים לוֹ הַכְּרַת הַטוֹב בְּעַד מִתְנָה יִקְרָה זֶה, אֵין דֵּי כְּבוֹד לְהַעֲנִיק לוֹ". (הַחוּס הַמְּסוּלָשׁ)

וְהַעַל אֶת הַצִּפְרָדַעִים עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם (ח א)

לְאַחֵד מִיְהוּדִי בְּעֵלְזָא נוֹלַד בֶּן זָכַר, וְהוּא כְּבַד אֶת הַרַה"ק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבְּעֵלְזָא זִיע"א בְּסֹנְדֵקְאוֹת, אַחַר הַסְּעוּדָה נִכְנַס בַּעַל הַבְּרִית אֶל הַרְבִּי בְּמַרוּצָה, וְאָמַר בְּכִי שְׁמִקוֹם הַמִּילָה מִקְלַח דָּם רַב, וְכָל הַמַּאֲמָצִים לְעַצֵּר בְּעוֹדוֹ עוֹלִים בְּתוֹהוֹ.

פָּתַח הַרְבִּי מִבְּעֵלְזָא וְסִפֵּר מַעֲשֶׂה שְׂאֵרַע עִם הַרַה"ק הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִיע"א. חֲסִיד שְׂרָגִיל הָיָה לְנִסְעַ תְּמִידִין כְּסִדְרֹן אֶל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, הָיָה עֵינָי וְאֶבְיּוֹן, בְּבֵיתוֹ שְׁלוֹשׁ בָּנוֹת כָּלָן רְאוּיוֹת לְחַפָּה, אַךְ מַעוֹת לְצַרְכֵי הַנְּדוּנְגָא, לֹא הָיָה בְּיָדוֹ.

בִּקְשָׁה מִמְּנוֹ אֲשֶׁתוֹ שְׁכָאֲשֶׁר יִהְיֶה אֶצְלָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב יִזְכִּיר עֲצֻמוֹ לִישׁוּעָה, אַךְ כְּשֶׁהוּא הִגִּיעַ לְחַצֵּר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, שָׁכַח לְגַמְרֵי מִמְּצָבוֹ וְלֹא הִזְכִּיר לְפָנָי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מְאוּמָה. מִשְׂרָאָתָה שְׂאִין לְסַמֵּךְ עַל בַּעֲלָה בְּדָבָר, נִסְעָה לְבִדְהָ לְהַזְכִּירוֹ.

מִסְתּוֹפֵף בְּצַל הַרַה"ק רַבִּי מְרָדְכִי שְׁלֵמָה מִבְּאֵיאַן זִיע"א, וְאָף קָבַל עַל שְׁכֻמוֹ אֶת עַל הַנְּהַגַת קַהֲלַת דְּגַל יִשְׂרָאֵל בְּקוּיָנְס, בְּמִסְגְּרָתָה פֶּעַל שְׁנַיִם רַבּוֹת לְבַסּוֹס וְחֻזֵק הַיְהוּדוֹת בְּקָרֵב כָּלֵל יְהוּדֵי אֶרְצוֹת הַבְּרִית.

לְיָמִים עָמַד וְדַרְשׁ לְפָנָי בְּגֵי עֲדוּתוֹ, אֶרְבַּעַה פְּעָמִים מְצָאנוּ בְּתַנ"ךְ אֶת הַבְּטוּי 'הוֹ אָנִי', 'הוֹ אָנִי עַרְל שְׁפָתַיִם', 'הוֹ אָנִי נִשְׂאָרְתִי לְבִדְי' (יִשְׁעִיָה מִט כֹּא), וְאַל יֹאמֶר הַסְרִיס הוֹ אָנִי עַץ יִבְשׁ' (ס טו ג) 'הוֹ אָנִי כְּפִיר לֹא-ל' (אִיּוֹב ג' ו').

כְּשִׁמְגִיעַ רַב צַעִיר וְלֹא מְנוּסָה לְאַרְצוֹת הַבְּרִית, יֵשׁ לוֹ תְרוּץ, 'הוֹ אָנִי עַרְל שְׁפָתַיִם', אִינְנִי מִכִּיר אֶת שְׁפַת הַמְּקוֹם, 'הוֹ אָנִי נִשְׂאָרְתִי לְבִדְי', כְּשִׁאֲנִי רוּצָה לְהַתְקִין מִשְׁהוֹ לְחֻזֵק הַדָּת, אֵין לִי אֶל מִי לְדַבֵּר, וּמִמִּילָא 'הוֹ אָנִי עַץ יִבְשׁ', אִינְנִי מוֹצֵא שְׂדֵה פְּעֻלָּה לְהוֹצִיא פְּרוּת.

אָבַל בְּאַמַּת אֵין זֶה תְרוּץ, כְּבָר נְאֻמַר בְּאִיּוֹב 'הוֹ אָנִי כְּפִיר לֹא-ל', אֶסוּר לְהִמְנַע וְלְהַסֵּס מִלַּעֲשׂוֹת כְּכָל שְׁבִינְדֵינוּ לְמַעַן חֻזֵק הַדָּת, וַיַּחַד עִם זֹאת לְפַרֵשׁ כְּפִיו הַשְּׁמִימָה, וּבַעֲזֵר הַשִּׁי"ת חִפְץ ה' בְּיָדֵינוּ יִצְלִיחַ. (שְׂדֵה מְרַגְלִיּוֹת)

וְאָנִי אֶקְשֶׁה אֶת לֵב פְּרַעַה וְהַרְבִּיתִי אֶת אֲתֵנִי וְאֶת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (ו יט)

לֹא סָבַל רַבִּי אֵייזֵל חֲרִיף וְצ"ל מַגִּידִים נוֹדְדִים, שֶׁהֶאֱרִיכוּ בְּדַרְשׁוֹת שֶׁל דְּפִי פַעַם פָּנָה לְאַחַד הַמַּגִּידִים הַלְלוּ וְאָמַר, "אַתָּה עֲדִיף מִגּוֹסֶס", "מַה פְּרוּשׁ", תַּמָּה הַמַּגִּיד, "דְּבָרִים כְּפִשׁוּטִים", חִיָּךְ וְאָמַר רַבִּי אֵייזֵל, "כְּשִׁגּוֹסֶס מִסִּים, אֲנָשִׁים בּוֹכִים, אַתָּה מִסִּים, אֲנָשִׁים שְׂמַחִים".

פַּעַם נְאֻלֵךְ רַבִּי אֵייזֵל לְחַכּוֹת זְמַן רַב לְתַפְלַת מַעֲרִיב, מַגִּיד עָמַד עַל הַבִּימָה, הָאֶרֶץ בְּדַרְשָׁתוֹ וְסִרַב לְסַיֵם, וְדַבְּרֵי דְבָרִים שֶׁל מַה בְּכֹף. כְּשִׁסּוּף סוּף סִים דְּרָשָׁתוֹ שָׂאָלוּ רַבִּי אֵייזֵל, "בְּמִצְרַיִם סָפְגוּ הַמִּצְרַיִם עֹשֶׂר מַכּוֹת, חֲז"ל אָמְרוּ שֶׁהָיוּ חֲמִשִּׁים, מֵאֲתִים, אוֹ מֵאֲתִים וְחַמְשִׁים מַכּוֹת, מִדּוּעַ לֹא הִכְנִיס הַקּוּב"ה גַּם אֶת מַכַּת הַדַּרְשׁוֹת לְכָלֵל זֶה".

מִשְׁשִׁתָּן הַמַּגִּיד, נַעֲנָה לוֹ רַבִּי אֵייזֵל, "כְּרַשׁוֹתוֹ אָגִיד לְמֹר מִדּוּעַ, אֵלוֹ הָיָה כֹף, הָיָה הַמַּגִּיד דּוֹרֵשׁ עֲדִין וְאֵינוֹ מִסִּים, וְהַיְהוּדִים לֹא הָיוּ יוֹצֵאִים מִשֵּׁם עוֹלָמִית". (תּוֹלוֹדוֹת רַבִּי אֵייזֵל חֲרִיף)

הספינה העליונה התנתקה ממקומה, אך במקום לזנק קדימה אל הים הפתוח, נטתה על צדה באפן מסכן ועוד בטרם הספיק מישהו לעכל את שראה, התהפכה וצנחה למים בשאון אימים, תוך רגעים ספורים ירדה האנייה למצולות ים, על כל נוסעיה שלא הספיקו להגיע אל סירות ההצלה.

למרב הנס והפלא האנייה התחוננה בה נסעו רבי יצחק דוד וקמץ היהודים צפה על פני המים, ונשארה לפליטה. קברניט הספינה התחוננה אמןם הכין לעצמו אמצעי מלוט בדמות סירת הצלה, בה תכנן להפליג ברגע האחרון ולהגיע חיש מהר אל הספינה העליונה שתנצל, כעת התברר לו כי מעשהו לא היה רק מקער, אלא גם מיתר.

הוא ממש קפץ מעורו למראה הנס הגלוי, והכריז בקול נרגש אל קמץ נוסעיו היהודים כשהוא מצביע לעבר רבי יצחק דוד, "לא יאמן, נס גדול ארע לנו, בדרך הטבע לא היה לנו שום סכוי, הספינה שלנו היתה יורדת לתהומות, אם זה לא קרה, זה רק בזכות הצדיק הזה, הודות לו נצלנו כלנו ונותרנו בחיים".

זכה רבי יצחק דוד יחד עם כל הנוסעים היהודים להגיע בשלום אל מחוז חפצם, לחופי ארצנו הקדושה, בעקבות מעשה זה נדר רבי יצחק דוד נדר בפיו כי מעתה ועד עולם, לא יצא עוד מחוץ לתחומי גבולות ארץ הקודש.

על נדרו זה שמר בקפדנות למרות שהיו לו את כל הסבות הטובות להתירו, היה זה בחלף שנה מעת שובו לארץ, כאשר הגיע אליו הבשורה המרה על הסתלקות רבו הקדוש הבית אהרן מקרליו, בנוסף לדיעה על הכתרת בנו הרה"ק **רבי אשר מסטולין** זיע"א לשבת על כסא אביו בהנהגת העדה.

כה גם בחלף שנה נוספת, כאשר הסתלק רבי אשר ובנו הרה"ק **רבי ישראל מסטולין** זיע"א, הניקא, עלה לכהן תחת אביו בנשיאות העדה הקדושה, על אף רצונו העז לא נסע אליהם רבי יצחק דוד להסתופף בצל קדשם ולהתבשם במחצתם, בעטיו של הנדר שקבל על עצמו בעת הסכנה אליה נקלע בהיותו בלב ים. (גדול בישראל)

הם מרוו בככי ותלשו את שערות ראשם כאשר מול עיניהם עומדות תמונות מזויעות על הגורל המר הממשמש ובא, ואלו רבי יצחק דוד התאזר באמונה לוחטת, הוא נעשה שוה נפש כאלו אינו נמצא בתוך הסכנה והכריז באזני חבריו, "יהודים, באה שבת באה מנוחה", וקראת לשבת ענג', 'אשרי אנוש יעשה זאת'.

הוא נגש אל המזודה, הוציא את מלבושי השבת, חבש את השטר"מ לראשו, ופתח בתפלת ה'ודו' שלפני מנחה בהתלהבות גדולה, כביכול נמצא הוא בבית מדרשו של הרבי בקרליו, אחר התפלל קבלת שבת בהתרומוות הרוח.

במיוחד בעת שאמר 'כגונא דאגון מתחדי', היה מחו משוטט בעולמות ויחד בתפלתו פגנות גדולות הידועות ליודעי ח"ו, כשסים את התפלה עמד לקדש על הי"ו בכונות ויחודים, נטל ידיו, וישב לאכל את סעודת השבת במתינות ובנישוח הדעת.

הנוסעים המבהלים שאבדו כל תקוה שכחו במר יאושם שהגיעה שבת, הם פקחו עינים תמהות על עמיתם, ולא הצליחו להבין כיצד יושב אדם בשלום נפש בפנתו ומזמר זמירות שבת בקול ובנעימה מתוקה, כאלו אינו עומד לטבע בעוד זמן קצר במצולות הים.

"מסכן" רבי יצחק דוד, התלחשו בינם לבין עצמם, כנראה מרב פחד ויאוש השתבשה עליו דעתו. רבי יצחק דוד הבחין במבטים הנונצים בו ושמע את לחישות חבריו, אז קם ממקומו, נגש אליהם, והחל להפיח בהם רוח של תקוה ובטחון.

"טייענרער" ברידער, שבת היום, שבת היא מלזעק, בשבת קדש אסור לבכות ואסור להצטער, ה' יתברך לא יעזבנו ולא יטשנו, התיצבו וראו את ישועת ה', אתם עוד תראו שנוזקה לנס מן השמים, אדרבה אלו שעלו למעלה אבוד יאבדו ואנחנו נמלט ונושע, בזכות השבת הקדושה ובזכותו של הרבי".

כה דבר אליהם מתוך אמונה יוקדת ובפשטות גמורה כי כדבריו פו יהיה, לפנות בקר החלה רוח צפונית נושבת, הנוסעים התעוררו לחיים בבת אחת, רב החובל של הספינה העליונה הפעיל את מנועי הקיטור במלא העצמה, והכל התבוננו במתרחש במתח ובדריכות.

יום ששי, כשלתעת החלה שורקת רוח חזקה שהתפתחה במהירות לסערה עזה, בעוד רב החובל עמל ליצב את הספינה המטלטלת בין הגלים כקלפת אגוז, הגיעה ספינה אחרת שהפליגה בנתיב ההפלה הנגדי.

הרוח סחפה את שתי הספינות זו מול זו ולפני שהספיקו לסובב את גלגל ההגה, התנגשו הספינות חזיתית זו בזו בקולות צורמניים של מתכות נפגשות, לאחר התדהמה וההלם שאחזו בהם, התבוננו הנוסעים בתוצאות והתברר כי האנייה שהתנגשה בהם, עלתה בחרטמה על האנייה בה נסע רבי יצחק דוד.

מפני כבדה של הספינה העליונה, החלה הספינה התחתונה לשקע, המצב היה קריטי, וקברניטי שתי הספינות החלו מתדיינים ביניהם כיצד להחלץ מן התסבכת המסכנת.

הם לא ראו מוצא בידי אדם, והחליטו להמתין לרוח צפונית חזקה, אז יפעיל רב החובל של הספינה העליונה את מנועי הקיטור במלא העצמה כדי להתנתק מן הספינה התחתונה, ברור היה כי הלחץ העצום ירסק את האנייה התחתונה שתשקע במצולות ים, ורק הספינה העליונה תוכל להחזיק מעמד ולהמשיך בדרךה.

על מנת להנצל, חייבים היו נוסעי הספינה התחתונה לעלות אל העליונה, אך רב החובל של הספינה העליונה היה שונא ישראל מבהק, אכזר חסר לב, ברב רשעותו השטנית נתן הוראה להעלות לספינתו רק את הנוסעים הגויים של הספינה התחתונה.

הספנים שלשלו חבלים למטה, ודאגו לבצע בקפדנות את הוראתו הודונית ולהעלות רק אלו שאינם בני ברית, קמץ היהודים שנשארו למטה נתקפו פחד נורא, הנה עומדים הם לטבע בים, הם הפצירו בככי ובתחנונים לפני המלחים שירחמו עליהם ויעלו גם אותם, אף לבו של רב החובל היה אטום ולא נעתר לכל ההפצרות ובקשת רחמים.

הנוסעים היהודים היו במצב של פאניקה ויאוש מחלט, היה ברור מאליו כי רק אלו שעלו למעלה ישארו בחיים, ואלו גורלם נחרץ למוות בטביעה, עורם הצטמרר מן המחשבה המזויעה שאפלו לקבר ישראל לא יזכו להגיע, כי בשרם היה לטרף למלתעות הדגים.

פרשת וארא

למחר יהיה האות הזה

בשלהי חדשי החורף של שנת תר"פ עלה הבחור הצעיר, משה מרדכי בידרמן, הוא הנודע לימים כהרה"ק מלעלוב זיע"א, על סיפונה של האנייה שהפליגה מארץ ישראל אל ארץ פולין, בדרכו לפגוש את אביו הרה"ק רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זיע"א, שבצוק העתים מתגורר היה בעיר קראקא.

שבע שנים חלפו מאז שנת תרע"ג בה אביו רבי שמעון נתן נטע יצא מארץ ישראל בדרכו להסתופף בצל רבו הרה"ק רבי ישראל מסטולין זיע"א, הנודע בקהל חסידים בכינויו: 'הינוקא'. אמנם הנסיעה נועדה להיות קצרה ביותר, ובדעתו של רבי שמעון נתן נטע היה לחזור תיכף אל משפחתו בארץ ישראל. אלא שהתוכנית השתבשה לחלוטין: תוך כדי שהותו של רבי שמעון נתן נטע בארצות הגולה, פרצה מלחמת העולם הראשונה וכל הגולה הייתה כמדורת אש. הדרכים השתבשו לחלוטין, נתיבי הים והיבשה נסגרו, ורבי שמעון נתן נטע מצא את עצמו בארץ נכר, הרחק ממשפחתו שנותרה בירושלים.

בחוסר ברירה בחר רבי שמעון נתן נטע לקבוע את מקום מושבו בעיר קראקא, שהייתה עיר מלאה חכמים וסופרים, חסידים ואנשי מעשה, ושם המתין שהרוחות הסוערות יירגעו והוא יוכל לחזור לביתו. אלא שהוא לא ידע שההמתנה תהיה כה ארוכה ותהפוכות רבות יעברו על משפחתו.

באותם שנים שאב המשפחה שהה בקראקא ידעה המשפחה רעות רבות וצרות. אם המשפחה, הרבנית חיה רייצא בידרמן, נוות ביתו של רבי שמעון נתן נטע, נפטרה בשנת תרע"ו ממחלת הטיפוס שהשתוללה באותם ימים בירושלים. היתומים האומללים שנותרו גלמודים עברו להתגורר בבית קרובי משפחה, ואילו הבחור משה מרדכי עבר להתגורר בבית זקנו הגדול, הרבי הנערץ מלעלוב, הרה"ק רבי דוד צבי שלמה זיע"א. נפשו של הרבי הזקן נקשרה בנפש נכדו, עד שכמעט לא משה ידו של הנער מיד זקנו. הרבי האציל עליו חכמה בינה ודעת, וחינך אותו בתורה ובחסידות כמסורת אבותיהם הקדושים.

ימי הזהרה ושנות השובע לא ארכו, כיון שבשנת תרע"ח כבה המאור הגדול ורבי דוד צבי שלמה ונשמתו הטהורה עלתה בסערה השמימיה. אם כל בני ירושלים בכו את השריפה אשר שרף השם, הרי שגדול כים היה שברו של

נכדו האהוב, הבחור משה מרדכי, שנותר יתום מאמו, הרחק מאביו, וללא זקנו הגדול שהיה לו כמורה דרך שבצילו הגדול חסה.

משנותר היתום הצעיר ללא משען ומשענה, ללא דואג ומפרנס, הבין כי אין לו ברירה אלא לחבור לאביו היושב בקראקא. קשה הייתה לו החלטה זו עקב אהבת ארץ ישראל שבערה בו, אלא שלא נותרה לו כל אפשרות אחרת והוא מצא את עצמו על אנייה המוליכה אותו הרחק מארץ מכורתו. הנוסעים באנייה הבינו די מהר כי לא באניית נוסעים רגילה הם נוסעים כי אם בספינת משא רעועה שלא התאימה כמעט להסעת אנשים. התנאים בה היו קשים מאוד והנסיעה התארכה פי שלש מהתוכנית המקורית. הבחור החסידי שהכין לעצמו צידה לדרך בכמות המתאימה לנסיעה המתוכננת, נותר ללא כלום, כשהאפשרות היחידה הייתה להתגאל ממאכלי האנייה. בהשגחה פרטית מובהקת עצרה האנייה באחד החופים שם העמיסו עליה סחורה מגוונת, ביניהם שקי אגוזים, כשאחד מתוך אותם שקים נקרע והאגוזים נשפכו מתוכו. הבחור ביקש רשות לאכול מאותם אגוזים, ומשזו ניתנה לו, הוא ניזון מהם עד סוף הנסיעה.

כשהבחור הלעלובאי הצעיר הגיע לקראקא ונפגש עם אביו רבי שמעון נתן נטע, לאחר שנים של ניתוק, הוא קבע את מקום לימודו בבית המדרש הישן של חסידי ראדומסק בקראקא, שם עשה לילות כימים בשקידה עצומה. את ההזדמנות שהגיעה לידו שלא מרצונו, לשהות בארצות ניכר, ניצל הבחור כדי להסתופף בצילם של צדיקי הדור.

כשהגיעה השמועה לקראקא כי הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א הגיע לזמן מה לעיירה הולשיץ שבגליציה, החליט הבחור לנסוע להסתופף בצילא דמהימנותא. הוא שם פעמיו להולשיץ כדי להתבשם במחיצתו של אותו צדיק נשגב שכל הארץ ניאות לאורו הטהור.

עם הגיעו להולשיץ פנה תחילה אל בית אכסניית בנו של הרבי, הרה"ק רבי אהרן זיע"א, שלימים היה ממלא מקומו. רק לאחר שקיים עימו שיחת הכרות קצרה, פנה לביתו נאווה קודש של הרבי כדי לקבל ממנו ברכת 'שלום עליכם'. המוני חסידים הצטופפו לפני חדרו של הרבי בבקשם להיכנס אל הקודש פנימה. אווירה עילאית אפפה את המקום, מעין 'גן עדן של מטה', כי הנה הכל יודעים

כי עומדים הם בפני רגעים קדושים ונעלים. אחד אחד נכנסו החסידים לחדר, ורבי ישכר דוב, שקוע בשרעפיו, מושיט את ידו לכל אחד מהחסידים העוברים בסך בדחילו ורחימו. אין רבי ישכר דוב אומר מאומה, מלבד שהוא חוזר שוב ושוב על ברכת 'שלום עליכם'. במעמדים כגון אלו אין מנהגו של הרבי מבעלזא לפצות פה ולשוחח עם החסידים, והקהל מתקדם במהירות ויוצא מהחדר.

ניתן לתאר את ההפתעה הגדולה שהייתה בשעה שהבחור משה מרדכי עובר מול הרבי, ולפתע הרבי עוצר אותו באחת ושואל אותו בחמימות רבה: מי אתם? עוד בטרם היה סיפק ביד הבחור להשיב, וכבר בנו של הרבי, הרה"ק רבי אהרן שעמד לצד אביו הקדוש, הזדרז להשיב: זהו בנו של הרבי מלעלוב, רבי שמעון נתן נטע. והרבי מבעלזא ממשיך ושאל: היכן מתגורר אביך בימים אלו? הפעם היה זה הבחור שענה: מקום מגורי אבי הוא בעיר קראקא. שמח רבי ישכר דוב מאוד ואמר בקורת רוח: קראקא היא עיר של יראים ושלמים, דבר טוב עשה אביך שבא להתגורר כאן! הייתה זו שיחה קצרה אך ארוכה מאוד יחסית, והבחור לא התעכב עוד והמשיך בדרכו.

כבר מתחילה תכנן הבחור להישאר לשבות שבתו בצל הקודש, ואכן לקראת עריכת השולחן הטהור בליל שבת הקדים להגיע אל בית המדרש בו היה אמור הרבי לערוך את שולחנו אשר לפני השם. הוא קידש על היין, אכל מעט חלה ודגים, ומיהר לבוא ולתפוס מקום טוב והגון ממנו יוכל לראות את פני הקודש ולשמוע את דברי התורה.

בית המדרש עדיין לא התמלא באנשים, ואחד הגבאים שהיה איש חסון בעל בשר ורחב גרם הסתובב בבית המדרש ועיניו בלשו לראות האם הכל נעשה כתיקונו. בינתיים תר הבחור הלעלובאי אחר מקום ראוי ומצא פינה מסוימת סמוך ונראה לראש השולחן. הוא לקח עימו ספר קטן ונעמד במקום, כמי שקונה בו שביטה.

משום מה לא מצא הדבר חן בעיני אותו גבאי, והוא ניגש אליו ואמר לו: בחור'ל, אל תעמוד פה! להנאתך ולטובתך מצא לך מקום אחר, זאת משום שבמקום זה ידחפו אותך כהוגן.

הבחור הלעלובאי, שניחון היה בשנינות ירושלמית, לא התפעל מהאיש העומד מולו וענה לו: וכי מה אכפת לך?! הרי הדחיפות

יהיו עלי ולא עליך, ולי אין הדחיפות מפריעות כלל ועיקר.

הגבאי שלא הורגל לשמוע תגובות מעין אלו הופתע מאוד מהתשובה שקיבל תוך כדי דיבור, הרים את קולו בגערה: בחור'ל, אל תתחכם עמי, כאשר בד בבד הראה לו את נחת זרועו ונתן לבחור דחיפה הגונה שטלטלה אותו כהוגן עד שמצא את עצמו עומד כאוב הרחק מאחור.

עד שהתאווש הבחור מחילופי הדברים וההמשך שלהם, כבר נכנס הרה"ק רבי ישכר דוב לעריכת השולחן. כעת בית המדרש כבר היה מלא מפה אל פה. מאות רבות של חסידים עמדו צפופים בחדרת קודש ועקבו בדומיה אחר דמותו הקדושה של הרבי עורך את שולחנו.

משהחלו הגבאים לחלק 'שיריים' מגביע היין של הרבי, הייתה נעשית החלוקה באופן זה: הרבי היה לוחש לגבאי את שמות הערים שמהם הגיעו האורחים, הגבאי היה מכריז אותם בקול, ולפי הסדר הזה היו החסידים בני אותה העיר שהוזכרה ניגשים ומקבלים את השיריים.

והיה הגבאי מכריז בקול עיר אחר עיר, עיירה אחר עיירה, כשלתפע נישא קולו של הרבי הקורא: היכן הוא הבחור שהגיע מארץ ישראל? תחילה לא ידעו החסידים למי הכוונה, אך גם כאשר הבינו היה קשה לו מאוד להתקרב אל הרבי, כיון שהיכל בית המדרש היה מלא עד אפס מקום וטבעות אנשים הקיפו את מקום מושבו של הרבי. חלף זמן עד שהבחור הצליח להגיע מהמקום בו עמד בתחילה, בירכתי בית המדרש, אל מקום מושבו של הרבי.

כאשר הבחור הגיע אל הרבי, הרים הרבי את עיניו הקדושות והתבונן בו עמוקות. לאחר מכן נטל הרבי את גביע הקידוש שעמד סמוך אליו, הוסיף ומזג אליו עוד יין וכיבד את הבחור. הבחור שתה מהיין, בירך והתברך בלחיים, ומתוך צניעות וענווה ביקש להשטמ ולעזוב את המקום. אלא שהרבי מבעלזא מחזיק בו בידו ולא נותן לו ללכת. הרבי תופס בו ומעמידו בקירוב אליו ממש.

מפעם לפעם ניסה הבחור הנרעש לסגת מעט אחורנית ולא לעמוד קרוב כל כך, פחד ומורא נפלו עליו והוא הרגיש כי קשה לו לעמוד שם, אלא שבכל פעם ופעם שהחל מעט ללכת אחורנית, היה הרבי עצמו תופס אותו בידו ומקרבו אליו שוב. במהלך כל עריכת השולחן, בכל פעם שהיה הרבי מחלק 'שיריים' ממאכלי השבת שהיה אוכל, היה הרבי נותן תחילה לבחור מארץ ישראל, ורק לאחר מכן לכל היושבים בשולחן הטהור.

החסידים הרבים שנכחו במקום הביטו במחזה בהשתאות רבה. לא היה זה דבר מצוי שהרבי יחלוק כבוד כה רב לבחור צעיר ולא מוכר. תשובה חלקית הם קבלו כשבשעת עריכת השולחן של סעודה שלישית, כשהבחור הלעלובאי כבר לא היה בבית המדרש, התעניין הרבי אודותיו ושאל: היכן הוא הבחור מארץ ישראל? ובאותה שעה הוסיף הרבי משפט נוקב ומהדהד: מעולם לא ראיתי בחור כה קדוש וטהור...

מי יבוא בסוד קדושים ומי יודיע לנו את אשר ראו עיניו הטהורות של הרה"ק מבעלזא בבחור הקדוש הצנוע והנחבא אל הכלים, אשר כל ימיו עמל להסתיר את מדרגותיו הנוראות ואת עבודתו בקודש.

רק בערוב ימיו של הרבי הקדוש, שלימים קיבל על עצמו את הנהגת חסידי לעלוב ושמו הטהור הלך מסוף העולם ועד סוף, נודע עליו עניין נורא של גינוני קדושה וטהרה שנהג בו. ואף עניין זה לא היה נודע אילולא 'הודאת בעל דין', כשהרבי בעצמו, מחוסר ברירה, הוכרח לגלות אפס קצהו מגודל קדושתו ומאותם הנהגות המחמירות שקיבל על עצמו בימי נעוריו.

היה זה באחרית ימיו של הרבי, לאחר שלקה במחלת השיתוק הנוראה בכל פלג גופו השמאלי, והוא שוכב מיוסר במיטתו. כתוצאה מכך נהיו פצעים עמוקים בגופו והם ניקבו בו ככברה. ייסוריו הנוראים היו למעלה מהכלת אנוש ומכאוביו איומים ביותר.

ביום מהימים קורא הרבי לגבאו המסור והחל סח באזניו דבר מרטיט: היה זה בעודני ילד צעיר לימים ובימי שבתנו בירושלים. הגיעה השמועה אל בית המדרש כי זה עתה הלך לעולמו אחד מגדולי חסידי לעלוב, רבי זיידל בלטינשטר, שהיה מהאנשים המקורבים והנאמנים ביותר של הסבא, הרה"ק רבי דוד צבי שלמה.

זקני החסידים שקיבלו את הידיעה בכאב רב פתחו וסיפרו בשבחו, ואילו אני עמדתי מן הצד והטיתי אוזני לשיחתם של החסידים. משוחחים היו על מעלותיו בתורה ובמעשים טובים, על השגותיו בחסידות ועל דבקונו בצדיקים, כשבין השאר היו מספרים בהתפעלות שרבי זיידל מעולם לא התגרד בגופו! כך בדיוק.

המשיך הרבי וסיפר לגבאי: אמנם ילד הייתי ועדיין לא הבנתי את משמעות הדבר ואת רום מעלת עניין זה, אך זאת עלה בידי להשכיל כי הנהגה טובה היא זו ומעלה שראוי להשתבח בה. ולכן קיבלתי על עצמי באותה

שעה שאף אני אנהג כמותו ולא אגרד את גופי. ואכן מני אז ועד הלום עלה הדבר בידי.

אולם המשיך הרבי: עתה שחוליי גבר וייסורי קשים מנשוא, מתיירא אנוכי בתוקף הנסיבות שלא אוכל לעמוד בגדרי ולשמור על קבלה טובה זו. בשל כך מבקש אני להתיר את נדרי, והיות כי ההלכה היא שחובה לפרוט את הנדר באוזני אחד המתירים, הרי שעל כן סיפרתי לך זאת. אבקשך אפוא, סיים הרבי, להכניס אל החדר עוד שני אנשים, אך אין צורך לגלות להם את פרטי הדברים, ויחד תתירו לי את נדרי.

אין ספק שעצם הסיפור, דיו כדי לטלטל את האדם ולהסעיר את נפשו לנוכח עוצמת גדולתו הרוחנית של הילד, אלא שיש כאן פרט חשוב מאוד המעצים את הסיפור עשרת מונים:

הלא תדעו כי הרבי מלעלוב, עוד משנותיו המוקדמות, סבל מחלאים קשים ורעים. ביניהם הציקה לו מאוד מחלת עור קשה 'פסאורזיס' שפשטה בכל גופו. מחלה זו גרמה לרבי סבל איום והוא התענה בייסורים נוראים שהפריעו את מנוחתו.

אכן משחות מיוחדות נועדו לטיפול במחלה קשה זו, אלא שהרבי מסרב היה בתוקף להשתמש בהם, שכן האפשרות להתעסק עם גופו הגשמי לא הייתה קיימת אצלו. רק בשני מקומות בגופו הסכים הרבי למושח באותה משחה: במקום הנחת תפילין שבראש ובמקום הנחת תפילין של יד, וכל זאת רק בשל חשש חציצה מאותם חטטין שעלו בעורו.

הסובל ממחלת עור איומה ונוראה זו ובמסירות נפש עילאית שומר על גדרי הקדושה והטהרה שקיבל על עצמו שלא לגרד את גופו, אינו אדם אלא מלאך. הוא זה שאמר עליו הרבי מבעלזא: מעולם לא ראיתי בחור קדוש וטהור כמותו.

על הפסוק (שמות ח יט): **וְשָׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמּוֹךְ לְמַחֵר יִהְיֶה הָאֵת הַזֶּה**, כתב הרה"ק הבית ישראל זיע"א, ליתן רמז שעניין ה'אות' שנתן הקב"ה להבדיל בין ישראל למצרים, הוא עניין ברית הקודש של הקדושה והטהרה, שכוחו של אות זה הוא יפה לא רק לשעתו, אלא גם 'למחר', שיש מחר לאחר זמן, ולעולם יכולים בני ישראל להתחזק עם אות זה שעיקר היהדות תלוי בו. וכך באו דבריו בספרו (שנת תשט"ו): **'למחר', יש מחר לאחר זמן, 'פדות בין עמי ועמך', 'אות' אולי הרמז על אות ברית קודש, בני ישראל שומרי הברית. איתא וצאצאיו חתם באות ברית קודש, חותם שאינו נמחק לעולם, וזה 'למחר יהיה האות הזה'. ואיתא שעיקר היהדות תלוי בזה.**

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָיָא חֲזָה־תָּא

חֲזָה־תָּא דְאֲזַר־יָתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

אל לאדם לייאש עצמו - אלא יתחזק ויזכור את יציאת מצרים

וכבר אמרו חז"ל (ראה ירושלמי פסחים פ"ה ה"ה): 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', ופירשו בספה"ק (אור פני משה פ' ואתחנן, וראה תפארת שלמה פ' ויחי) ש'אומרים לו' מכוון כלפי מעלה, שבאם מתחיל אדם במצוה ונושא ליבו להתקרב אל השי"ת, משמים אומרים לו 'גמור' ומסייעים בידו להשלים את המלאכה אף במה שלמעלה מכוחותיו ואף שאינו ראוי ואינו כדאי.

ובאוה"ח הק' (בראשית מט ג) כתב שכידוע באדם יש ב' כוחות לטוב ולמוטב, וכשאדם מקיים מצוה או פועל מעשה טוב הוא מגביר ומוסיף כוח בנפשו להמשיך בדרכו הטובה, וכן להיפך ח"ו בבחינת הרע, ולא דוקא רע ממש אלא אפ"ל מותרות שנוהג בהם האדם מולידות כח הרע בנפשו. נמצא שהכל תלוי באדם בראשית עבודתו אם מטה ליבו לטובה לצד התורה והקדושה שאז ישלימו בעדו מן השמים ותהיה נשמתו נמשכת מאליה אל מקור האמת והטוב.

ונראה להסמך לזה את פירושו הנודע של **הבעש"ט** על הפסוק 'ה' צלך' (תהלים קכו ה), שהשי"ת הוא כמו הצל של האדם שנע לפי תנועותיו, וכן הוא בעבודת השי"ת שבמדה שבה נוהג אדם בעולם התחתון כן נוהג עמו השי"ת. ובזה נבין שבשעה שמתאמץ אדם להטות ליבו אל הטוב ולחזור בתשובה כן בודאי אף השי"ת יטה ידו לקבלו בתשובה ולפתוח לו שערי טהרה.

ובאמת ענין זה שורשו מבואר כבר ב**זוה"ק** (ח"ג צב.): 'עובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר נש עביד עובדא לתתא כדקא יאות הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא, עביד בר נש חסד בעלמא אתער חסד לעילא'. ובאור הדברים שבמעשים התחתונים מתעורר כעין זה למעלה, ובשעה שאדם נוהג כראוי הוא מוסיף כח ותעצומות כלפי מעלה המסייעים בידו להשלים חלקו, להתקרב ולבוא בהיכל ה' ביתר שאת.

ואף נוטה לחשוב שבודאי לא יעלה הדבר בידו, אך עכ"ז אל לאדם לייאש עצמו אלא יזכור את יציאת מצרים ויתבונן כיצד היו בני ישראל משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה ואע"פ כן גאלם הקב"ה בחסדו והוציאם והכניסם בשערי קדושה ונתן להם את התורה, ובודאי גם בכל דור ודור הבא ליטהר מסייעים אותו ובדרך שירצה לילך וליכו אותו מן השמים.

המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים (ו, ז). בסדר הקידוש של ליל שבת אנו אומרים 'תחילה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים', פירוש נחמד אמר על כך **רבי נפתלי מראפשיץ זלה"ה** בספרו **זרע קודש** (בא): הנה כשמתחיל האדם ליכנס בשערי הקדושה פעמים מתבונן הוא בעצמו כיצד מלא הוא חטאים עוונות ופשעים, ועל כן מרגיש שאינו ראוי לבוא בשער המלך

מִלְתָּא דְפִלְיָא

כח העצום של הביזיונות לכפרת עוונות - אפילו פרעה הרשע היה זוכה לכפרה אם היה מתבזה

וידבר ה' אל משה ואל אהרן וינצו אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים (ו יג).

בפסוק זה ישנם שני ציונים למשה ואהרן, ויצום אל בני ישראל ונוסף עוד 'ואל פרעה מלך מצרים', ובעוד שהציוני לבני ישראל היה כדברי רש"י: 'יצום אל בני ישראל, ציונם עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם. אך מהו הציוני לפרעה מלך מצרים. על כן בא רש"י הקדוש ומפרש' ואל פרעה מלך מצרים, ציונם עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם. ודבר של תמיהה הוא מה נחוץ לצוותם לחלוק כבוד לאדם בליעל ורשע שעניה ושיעבד את בני ישראל, הרג בהם ובילדיהם ללא רחמים, הלזה יש לחלוק כבוד.

וביאר בזה **מנן החתם סופר ע"ה** כי מה שאמר הקב"ה למשה ואהרן **וציונם עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם** היה בשביל שחלילה לא יתבזה וכך יתכפר לו עד שלא יהיו עשרת המכות בדין.

ועל זה יתמהו הכל ויזעקו, היתכן כזאת, שאדם רשע כפרעה, רוצח ללא רחמים, האם גם בו נאמר שביזיונות יכפרו עליו. אולם הוא הדבר העצום והפלאי שלמדנו מכאן, שיתכן ויהיה האדם מושחת ורשע בכל מיני רשעות, ועם כל זה יבואו ביזיונות ויכפרו עליו.

מכאן נסיק מה עצום כח הביזיונות לכפרת עוונות, ובוודאי שאין ביננו רשעים כפרעה, ואם לרשע כזה היו מתכפרים הביזיונות, כל יהודי ויהודי על אחת כמה וכמה שבעת שפוגעים בו ומשפילים אותו הרי שאין לך עת רצון מאותה השעה לכפר ולמרק עוונותיו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ביאור ב' הבחינות - גם זו לטובה' לעומת 'כל דעביד רחמנא לטב עביד'

המלך היא עצמה הייתה הסיבה מעם ה' להצלת כלל ישראל. אך 'ופני' לפני וקודם המעשה, 'לא יראו' אין באפשרותו של האדם לראות מה טוב יש בו, וכמו בלקיחת אסתר רק לאחר המעשה הבינו והכירו שהיה הדבר לטובה להצלת כלל ישראל.

הוסיף על כך תלמידו הרה"ג רבי אברהם יהודה הכהן שווארץ זצ"ל בהקדמה לספרו **שו"ת קול אריה** (פתח טוב אות ז), שעפ"י דברי רבו החתם סופר הנ"ל ניתן לפרש כמין חומר דברי הגמרא (ברכות ז). שאמרו: 'הסירותי את כפי וראית את אחורי', אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין. ופירושו של דבר, דהנה עיקר מצות קריאת שמע היא דווקא בתפילין כדאיתא בגמרא (שם יד:), וכשאומרים 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' הלא מעידים אנחנו שגם ה"ה שהוא שם הרחמים, וגם 'אלוקינו' שהוא בחינת מידת הדין (וישלח קעד.), הרי הם 'אחד', שבשורשם חד הם, וממילא גם בתוך הצער והנראה כרע ח"ו גם שם נמצא הטוב בעומק הדין. דבר זה נרמז היטב בתפילין, שהרי בהם מתקיים עיקר מצות קריאת שמע. שבית התפילין של ראש מורה על אחדות אחת הנמצאת בכל העולמות, וממנה מתפשטים ב' הרצועות אחד לימין ואחד לשמאל וכידוע (פתח אליהו בתקוני זוהר הקדמה יז). ימין הוא חסד דרועא ימינא, וגבורה היא מידת הדין דרועא שמאלא. והנה, לעין המתבונן נראה שהם ב' דברים נפרדים דין ורחמים, אך המסתכל לסוף דרכם של הרצועות יראה שבקשר התפילין חוזרים הם ומתקשרים ומתערבים זה בזה, ולכן כשרצה משה רבינו לדעת דרכיו של הקב"ה, הראהו קשר של תפילין, שבו רואים שבעצם הכל אחדות אחת, שחסד ודין הכל אחד רק שלפעמים נסתר הטוב והרחמים בתוך הדין.

דהיינו שחלילה מתנהגים עמו בבחינה צער ודין, 'תשוה עליו' - שני הבחינות יהיו שוים אצלו. וכן אומרים אנו בכל יום פעמיים באהבה 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', שכל הנעשה והקורה בעולם ומלואו הרי הוא 'אחד', הן כשנראה בעינינו לדין או לרחמים הכל מאתו יתברך ואצלו הכל אחד ללא שינוי, ואף הנראה כדין, באמת טוב הוא אלא שנסתר.

הקב"ה מלמד דרך זו למשה רבינו

וכבר בתחילת שליחותו לגאול את ישראל ממצרים היה מאמרו יתברך למשה 'וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (שמות ו ב) ופירש המגיד ממעזריטש זי"ע (ליקוטים יקרים אות ערה עיי"ש באריכות), שאחר שאמר משה רבינו (שם ה כג) 'ומאז באתי לדבר אל פרעה הרע לעם הזה', אמר לו הקב"ה 'וידבר אלקים' - אף שאני מנהיג בעולם במידת הדין שעל כך מורה שם 'אלקים', ולעיני בשר כך אכן נראה ש'הרע לעם הזה' שגברה עליהם בחינת הדין, אבל האמת 'אני ה' בשמי שם הוי"ה שם הרחמים, שגם בתוכה של מידת הדין גנוז שם הרחמים.

והדרך להסתכלות פנימית זו הראה ולימד הקב"ה למשה רבינו ע"ה. כאשר ביקש מאת הקב"ה 'הראני נא את כבודך' (שמות לג יח). וכפי שפירש זאת **מין החתם סופר זי"ע** (תורת משה) בפסוק (שמות לג כג) 'והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו', שמה רבינו ביקש לדעת ולהבין בדרכי הנהגת הקב"ה את העולם, וכמו שאמרו בגמרא (ברכות ז). 'מפני מה יש צדיק וטוב לו צדיק ורע לו רשע וטוב לו וכו'. ענהו הקב"ה 'וראית את אחורי ופני לא יראו', רק אחר המעשה ניתן לראות מה טוב יצא הימנו, וכפי שנראה ממעשה מגילת אסתר, שכל דבר לקיחת אסתר לבית

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

איתא בשם **הבעש"ט זיע"א** (בן פורת יוסף תולדות ד"ה וכעת נ"ל) שביאר מה שאמרו במסכת תענית על נחום איש גמזו שהיה רגיל לומר על כל דבר שקרהו 'גם זו לטובה', ואילו בגמרא ברכות אמר רבי עקיבא: 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד'. וביאר החילוק ביניהם, שנחום איש גמזו היה אומר גם זו לטובה, כלומר גם על מה שנראה כלא טוב אף הוא לטובה, והבין שגם הרע בעצמו טוב הוא. וכשמוצא בתוך הרע את שורש החסד נמתק הדין בשורשו ונהפך כבר עתה לחסד גלוי.

וכפי שאכן רואים בסיפור הידוע המובא שם בגמרא על נחום איש גמזו, שמהרע שנלקח ממנו תיבת המרגליות והאבנים הטובות והוחלפו בחול, מזה דייקא צמחה הישועה וריצה את המלך, ועוד יותר מכך, שלא די שהביא דורון פשוט, אלא שהביא לו דורון יקר ונדיר - חול המתהפך לאבנים חיצים ובליסטראות. לעומת זאת רבי עקיבא דרש שיהא האדם רגיל 'כל דעביד רחמנא לטב עביד', אינו אומר שהרע עצמו גם הוא טוב, אלא שכל מעשיו של ה' תכליתם הוא טוב, שבסופו של דבר תצמח ממנו הישועה, כי רבי עקיבא דיבר לאדם הפשוט כאמרו 'לעולם יהא אדם', שעדיין לא הגיע להכרה שבתוך הדין נמצא שורש החסד, אך על כל פנים יהא רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד שתכלית כל מעשה ה' אף הנראה כלא טוב סופו שתצמח ממנו הטובה.

הוסיף על כך מרן הרה"ק **מרוזין ע"ה** שזה פירוש הפסוק (תהלים כו א) 'הוד והדר תשוה עליו', בין אם מתנהגים עמו מהשמים בבחינת 'הוד' שהכל הולך לו טוב וישר, ובין אם 'והדר' - 'הדר' מתפרש מלשון 'חזרה', שגם אם אותיות 'הוד' מתהפכות וחוזרות, שתיתב 'הוד' בהיפוכה היא 'דוה' - לשון צער ויגון,

גשמיות האדם מעוורת את עיניו מלראות בטוב ה'

כמה ימים קודם לכן טעם בו טעם ערב, רק שמחמת קלקול מזגו וחוליו טועם בו טעם מר.

וכמו בטעימה, כך נמצא כדבר הזה ממש בראיה, שכאשר תוכבד חלילה ראייתו של אדם יראה גוון לבן ועלול לחשוב כי הוא ירוק או אדום, והרי וודאי הצבע הוא לבן, רק מחמת כובד ראייתו כך נראה לו הדבר. ועל שני דברים אלו אמר דוד 'טעמו וראו' - מהטעם והראייה שמשנתנה הדבר כפי הכנת נפשו של האדם, שאם חולה הוא אינו טועם טוב ואם כבדו עיניו אינו רואה טוב, מהם נוכל לדעת 'כי טוב ה', ואף אם נראה הדבר כלא טוב, הוא רק מחמת חולייו, כי האל יתברך הוא טוב ואם יראה לאדם דבר רע הוא לקוצר בינתו כי אין רע יורד מלמעלה, וכן אם ראינו בא רע לאדם, אין הרעה בסיבתו יתברך אלא מרוע הכנת המקבל הטוב.

לאחר שיטעם יבוא לראייה כי טוב ה'

בדרך זו תובן גם שאלתו השניה, מדוע נאמר 'טעמו' קודם ל'ראו'. שיש שני מיני תועלת שירגיש האדם מהמאכל, האחד בשעת הטעימה, כדבש ושאר מאכלים ערבים. אך ישנם ירקות ותרופות מסמים המרים, שתועלתם ניכרת רק אחר שטועם מהם ומתרפא. כן הדבר בענייננו, לאחר שאמר 'טעמו וראו' שממנו למדנו כי אין רע יורד מלמעלה, והרגשה זו היא רק מחמת חוליו וכובד ראייתו של אדם, שאול נשאל מדוע יש שסובל האדם ייסורים.

אלא, כי כך הם דרכם של ייסורים, אחר שיסבול אדם הייסורים ויטעום אותם, יראה לבסוף שטוב נמשך מהם, ועל כך נאמר 'טעמו' קודם ל'ראו' כי אחר הטעימה יבין 'כי טוב ה', ומהו הטובה שבהם, שהם סיבה שיחזור אדם בתשובה, כמו שאמרו (ברכות ה.) אם רואה אדם שייסורין באים עליו יפשפש במעשיו, ועל כן 'אשרי הגבר יחסה בו', 'אשרי הגבר' שכשיש לו יסורין 'יחסה בו' ויגין ה' עליו, שיפשפש במעשיו ותורתו ולא יחסה ברפואות. ע"כ תורף דברי היד יוסף, ועליהם לא נותר להוסיף כי אם לומר 'שפתיים ישק משיב דברים נכוחים' (משלי כד כו).

הקב"ה טוב בתכלית ואף אם נראה כרע אין זה כי אם מחמת מומו של ה' ה' ה' ה'

בדברים ערבים ומתוקים דרש זאת הרה"ק רבי יוסף צרפתי ע"ה בספרו הקדוש יד יוסף (ריש שמות). ובפתח דבריו הקשה על הפסוק (תהלים לד ט) 'טעמו וראו כי טוב ה' אשרי הגבר יחסה בו', וקשה להבין דברי פסוק זה משתי תמיהות. האחת, מה שייך טעימה בטוב ה', הלא טעימה שייכת רק באכילה. שאלה שניה, סדר העולם הוא שבתחילה רואה את המאכל, וכשמתקרב יותר יכול גם לטעום ממנו, ומדוע כאן אמר 'טעמו' קודם ל'ראו'.

אלא העניין הוא, כי הקב"ה הוא טוב בתכלית וכנאמר (שם קמה ט) 'טוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו', ולכן אף כל רע וכל דין וגזירה שיראה האדם בזה העולם השפל, אף אם נראה בדעתו שהוא דין עקום ומשפט מעוקל, ראוי שיתלה העיקשות בדעתו, והיושר לו יתברך, שהוא 'אל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא' (דברים לב ד) ואין עוול בו יתברך. וכן אמר משה רבינו ע"ה (שם פסוקים ד-ה) 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול וגו' שיחת לו לא בניו מומם' וגו', שפירושו שהאל יתברך תמים פעלו ודרכיו משפט, ואם נראה לו לאדם ששיחת האל יתברך ושורת הדין אינה כן, ידע נאמנה כי 'בניו מומם', המום הוא של בניו שהם דור עיקש ופתלתול.

כשילמד מטעם וראייה - יבין כי טוב ה'

ועל כך אמר דוד המלך ע"ה 'טעמו וראו כי טוב ה', פירושו, כי מצד הטעימה והראייה יבין האדם 'כי טוב ה' ואין רע יורד מלמעלה (ב"ר נא ג). הכיצד, כי כמו שקורה שאדם יאכל מאכל ערב ומתוק ויוטעם המאכל לחיכו, אך אם היה ועברו רק כמה ימים וחלה, יטעם אותו מאכל בעצמו ויוטעם לו טעם מר. והנה ברור הדבר כי אין המרירות מן המאכל, שהרי

כי ידבר אלכם פְרַעוּהוּ לְאִמֹר תָּנוּ לָכֶם מוֹפֵת וְגו' (ג, ב).

ענייני עולם הזה מעוורות את עיני האדם, וככל שאדם הולך בגשמיות יום ועוד יום כך מתגשם ואינו רואה הנהגת ה' בעולם, וכשרואה דבר שאינו מובן בעיניו שואל ומתמיה דברים של כפירה, במקום להבין כי עיניו מטעים בו והקושיא היא עליו עצמו, מדוע התרחק כל כך. ועד כדי כך יכול להידרדר אם אינו עוצר בעצמו וממשיך ללכת אחרי הבלי העולם, שאפילו פליאות תמים דעים, ניסים ונפלאות הנראים ונגלים לעיני כל כשידוד מערכות, הרי הוא כעיוור ואינו רואם.

הרואה נפלאות ה' מתפעל מחדש בכל פעם אפילו מי שכבר ראה אותם

וכח גדול יש בנפלאות ה' שאדם רואה הניסים והנפלאות שעושה ה' עמו מתפעל הוא מחדש בכל פעם אף שראה רבים כאלה, כדרך שאמר הוא עצמו בפרשת וארא (ד"ה כי) לפרש את שאמר הקב"ה למשה (לעיל ז ט) 'כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת', שהאדם המלומד בניסים שעושה לו ה' יתברך בכל עת, אזי הוא תמיד חידוש ונפלא בעיניו, הגם שרואה שה' יתברך עושה לו תמיד ניסים, אף על פי כן הוא מפליא הדבר לחידוש גדול. אבל העושה דבר חידוש פעם אחת על ידי כישוף וכדומה, בפעם השניה לא יהיה חידוש בעיניו שהרי עשה זאת בעצמו פעם אחת ויודע שהוא כזב. וזהו שאמר השם יתברך ברוך הוא 'כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת', פירוש, שתעשו מופת כזה שגם לכם יהיה למופת ולחידוש, זה יהיה ודאי דבר ה'.

ואף אנו נשוב בזה לענין הראשון, שכפי שהאדם רואה ומתבונן בנפלאות ה' הנעשים עמו בכל רגע, פועל בנפשו התעוררות שאם ישכיל יבוא ממנה לקדושה, וכלשונו של הנועם אלימלך: 'ועל ידי זה יזכרו ויתקדשו בקדושה רבה', שבנפלאות ה' יש כח מיוחד שעל ידם יתפעל האדם ויעשו רושם בנפשו.

יצא לאור ע"י מכון אור ליהודים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור ליהודים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזפלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com